

Διπλωματική Εργασία

Ακαδημαϊκό έτος: 2022-2023

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

ΠΜΣ Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας Εκπαίδευσης και Πολιτισμού

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Β ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ ΜΠΟΥΤΣΙΟΥΚΗ ΣΟΦΙΑ

Φοιτήτρια: Ντόντη Ευλαμπία

ΑΜ 23014

Τίτλος Διπλωματικής:

Αδελφοποίηση πόλεων και πολιτιστική πολιτική στην περίπτωση της Ελλάδας.

Ευχαριστίες

Στον καθηγητή μου Νικόλαο Βασιλειάδη για την πολύτιμη καθοδήγηση του.

*Στους γονείς μου Πρόδρομο και Μαργαρίτα για όλα όσα μου πρόσφεραν και
προσφέρουν αυτά τα χρόνια..*

Στα παιδιά μου Μιχαήλ, Πρόδρομο και Αλέξανδρο.

Και στο σύζυγο μου Χρήστο για όλη την στήριξη .

Πίνακας περιεχομένων	
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT.....	5
I. Εισαγωγή.....	6
1.1 Θεωρητικό υπόβαθρο.....	6
1.2 Σκοπός.....	7
1.3 Μέθοδος της έρευνας.....	8
1.4 Οργάνωση της δομής της έρευνας	9
II. Αδελφοποίηση πόλεων	10
2.1 Οι πόλεις ως νέα διεθνή όργανα	10
2.2 Τύποι σχέσεων μεταξύ πόλεων	14
2.3 Ορισμός της έννοιας αδελφοποίηση πόλεων	17
2.4 Θεσμικό πλαίσιο αδελφοποίησης πόλεων	20
2.5 Πρακτική αδελφοποίησης πόλεων.....	23
2.6 Παράγοντες επιτυχίας αδελφοποίησης πόλεων	26
III. Πολιτιστική πολιτική	31
3.1 Ορισμός της πολιτιστικής πολιτικής.....	31
3.2 Βασικά θέματα της πολιτιστικής πολιτικής	35
3.2.1 Η δράση και η πολιτιστική πολιτική.....	36
3.2.2 Η βιωσιμότητα και η πολιτιστική πολιτική.....	37
3.2.3 Η πολιτιστική δημοκρατία	39
IV. Βιβλιογραφική ανασκόπηση	41
4.1 Ευρωπαϊκή εμπειρία πολιτιστικής πολιτικής.....	41

4.2 Μοντέλα πολιτιστικής πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο	43
4.3 Πολιτιστική πολιτική στην Ελλάδα	44
4.4 Ωφέλεια αδελφοποίησης πόλεων	48
4.5 Αδελφοποίηση πόλεων μέσω της διαχείρισης του πολιτισμού.....	50
V. Συμπεράσματα.....	54

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1: Στόχοι των πόλεων.....	11
Γράφημα 2: Τύποι ή μορφές σχέσεων μεταξύ των πόλεων	16
Γράφημα 3: Στάδια χορήγησης σύμφωνης γνώμης αδελφοποίησης από τη Διυπουργική Επιτροπή	22
Γράφημα 4: Στάδια πραγματοποίησης αδελφοποίησης πόλεων.....	26
Γράφημα 5: Παράγοντες επιτυχίας αδελφοποίησης πόλεων	27
Γράφημα 6: Μοντέλο ομόκεντρων κύκλων πεδίου εφαρμογής πολιτιστικής πολιτικής για την πολιτιστική και δημιουργική βιομηχανία	33
Γράφημα 7: Βασικά θέματα της πολιτιστικής πολιτικής.....	35
Γράφημα 8: Παρουσίαση διεθνών μοντέλων πολιτιστικής πολιτικής.....	44
Γράφημα 9: Οφέλη αδελφοποίησης πόλεων για διαφορετικές ομάδες συμφερόντων	50

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Στοιχεία προσδιορισμού της έννοιας της αδελφοποίησης των πόλεων	18
---	----

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αδελφοποίηση αφορά ένα φαινόμενο μέσω του οποίου συναντώνται δύο δήμοι θέλοντας να δημιουργήσουν ένα συλλογικό όργανο δράσης στην περιοχή τους. Αυτό το φαινόμενο προσφέρει αρκετές ωφέλειες στα συμβαλλόμενα μέρη καθώς εκτός από την ανάπτυξη φιλικών δεσμών, δίνεται η δυνατότητα της κοινής αντιμετώπισης των προβλημάτων ή των προκλήσεων οι οποίες μπορεί να ανακύπτουν. Η έννοια της αδελφοποίησης έχει άμεση σχέση με το γεγονός ότι οι πόλεις οι οποίες βρίσκονται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές και είναι απομακρυσμένες μπορούν να ενθαρρυνθούν να αναπτύξουν ανθρώπινες επαφές και να δημιουργήσουν πολιτιστικούς δεσμούς. Θα μπορούσε να αναφερθεί ότι η αδελφοποίηση των πόλεων αντιμετωπίζεται ως μία μακροπρόθεσμη στρατηγική δημιουργίας συμμαχίας μεταξύ των πόλεων ή των κοινοτήτων. Στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσας έρευνας επιχειρήθηκε η διερεύνηση του φαινομένου της αδελφοποίησης των πόλεων και της πολιτιστικής πολιτικής στην Ελλάδα. Ο σκοπός αυτής της έρευνας ήταν η κατανόηση των κύριων εννοιών οι οποίες την απασχολούσαν και παράλληλα θεωρήθηκε ότι θα μπορούσε να γίνει αντιληπτό εάν μπορούσαν να εφαρμοστούν στην Ελλάδα. Αν και στην Ελλάδα υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις αδελφοποιημένων πόλεων, δεν έχει αφιερωθεί αρκετός όγκος έρευνας στη μελέτη τους. Οπότε, μέσω αυτής της έρευνας θεωρήθηκε ότι θα ήταν δυνατό να καλυφθεί το ερευνητικό κενό το οποίο είχε εντοπιστεί. Η εκπόνηση αυτής της έρευνας έδειξε ότι η διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας, η προάσπιση της πολιτιστικής και της ιστορικής κληρονομιάς των πόλεων αποτελούν αρμοδιότητες των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης οι οποίες θεωρούνταν απαραίτητες. Η προώθηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων των πόλεων θα μπορούσε να συνδράμει στη βελτίωση της επισκεψιμότητας των πόλεων, ασκώντας έτσι επιρροή σε αρκετούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Επιπλέον, το φαινόμενο της αδελφοποίησης των πόλεων επέτρεπε το διαμοιρασμό νέων ιδεών ή πρακτικών ανάμεσα σε διαφορετικές πόλεις, βελτιώνοντας ταυτόχρονα το επίπεδο του ανταγωνισμού και της εξωστρέφειάς τους. Οι αδελφές πόλεις με μία κοινή πολιτιστική πορεία φάνηκε ότι είχαν τη δυνατότητα επίτευξης ενός καλύτερου σχεδιασμού σε οικονομικό επίπεδο.

Λέξεις-κλειδιά: Αδελφοποίηση, Αδελφές, Πόλη/Πόλεις, Πολιτιστικός/ή, Πολιτική, Πολιτισμός, Φαινόμενο

ABSTRACT

Twinning refers to a phenomenon through which two municipalities meet in order to create a collective body of action in their area. This phenomenon offers several benefits to the contracting parties as, in addition to the development of friendly ties, it is possible to jointly address the problems or challenges that may arise. The concept of twinning is directly related to the fact that cities which are located in different geographical areas and are distant can be encouraged to develop human contacts and create cultural ties. It could be mentioned that town twinning is seen as a long-term strategy of creating an alliance between cities or communities. In the context of the present research, an attempt was made to investigate the phenomenon of twinning cities and cultural policy in Greece. The purpose of this research was to understand the main concepts that concerned her and at the same time it was considered that it could be understood if they could be applied in Greece. Although in Greece there are several cases of sister cities, not enough research has been devoted to their study. Therefore, through this research it was considered that it would be possible to fill the research gap that had been identified. The preparation of this research showed that the preservation of the cultural identity, the defense of the cultural and historical heritage of the cities are responsibilities of the local self-government bodies which were considered necessary. Promoting the cultural activities of cities could help improve the visitability of cities, thereby influencing several sectors of economic activity. In addition, the phenomenon of twinning cities allowed the sharing of new ideas or practices between different cities, simultaneously improving their level of competition and extroversion. Sister cities with a common cultural path appeared to have the potential to achieve better planning at an economic level.

Keywords: Twinning, Sisters, City/Cities, Cultural, Politics, Culture, Phenomenon

I. Εισαγωγή

1.1 Θεωρητικό υπόβαθρο

Ο πολιτισμός αφορά έναν όρο ο οποίος ορίζεται με δυσκολία και είναι σκόπιμη η αναφορά ότι ήδη από το 1952 συγκεντρώθηκαν σχεδόν 164 διαφορετικοί ορισμοί (Kroeber & Kluckhohn, 1952). Μία διαφωνία σχετικά με την έννοια του πολιτισμού αναφέρει ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί με ποικίλους τρόπους και σχετίζεται με διαφορετικές μορφές της ανθρώπινης ζωής. Επιπλέον, ο πολιτισμός προσδίδει ταυτότητα, νόημα, αξία, φιλοδοξίες και μία αίσθηση του τόπου. Δεν πρέπει να παραληφθεί η αναφορά του γεγονότος ότι περιλαμβάνει επίσης σχέσεις μεταξύ ατόμων, ομάδων, ιδεών και προοπτικών (Rigoroulou & Andreadis, 2010). Είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι η πολιτιστική ανάπτυξη υποδηλώνει την πολιτιστική ζωή, η οποία εξελίσσεται σε σύγκριση με άλλες μορφές ανάπτυξης. Στόχος σε αυτή την περίπτωση είναι το επίπεδο πολιτιστικής ανάπτυξης και η προσπάθεια μέτρησής του μέσα από συγκεκριμένους δείκτες (Parazoglou, 2019). Προχωρώντας, με τη χρήση της έννοιας πολιτιστική πολιτική γίνεται λόγος για τις κυβερνητικές δραστηριότητες, τους νόμους και τα σχέδια που ελέγχουν, προστατεύουν, εμπνέουν και υποστηρίζουν οικονομικά τις δραστηριότητες, οι οποίες σχετίζονται με τις τέχνες και τους δημιουργικούς τομείς, όπως είναι η ζωγραφική, η γλυπτική, η μουσική, ο χορός και η λογοτεχνία. Από την άλλη πλευρά, ο πολιτισμός μπορεί να περιλαμβάνει δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με τη γλώσσα, την κληρονομιά και την ποικιλομορφία (Bianchini & Parkinson, 1994).

Ο Jean Bareth μέσω της έρευνάς του τόνισε ότι η αδελφοποίηση αποτελεί μία συνάντηση δύο δήμων, οι οποίοι επιθυμούν να ανακηρύξουν τον σύλλογό τους για δράση σε περιοχή. Με την αδελφοποίηση τα προβλήματα των δήμων αντιμετωπίζονται μετά την ανάπτυξη στενών φιλικών σχέσεων μεταξύ τους (Council of European Municipalities and Regions, 2007). Η αδελφοποίηση των πόλεων αφορά μία έννοια σύμφωνα με την οποία οι πόλεις οι οποίες βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές γεωγραφικά, εντοπίζουν πολιτικές για την ενθάρρυνση της ανθρώπινης επαφής και της δημιουργίας πολιτιστικών δεσμών (Franco & Marmelo, 2014). Στη δική τους έρευνα οι De Villiers, De Coning & Smit (2007) ανέφεραν ότι η αδελφοποίηση πόλεων είναι μία μακροπρόθεσμη στρατηγική συμμαχία μεταξύ των κοινοτήτων σε διαφορετικές

πόλεις ή κωμοπόλεις στις οποίες οι δήμοι τους είναι οι βασικοί παράγοντες. Από μία άλλη οπτική η αδελφοποίηση πόλεων θεωρείται ως τεχνικο-πολιτικό μέσο ή διαφορετικά ως μηχανισμός ο οποίος επιτρέπει την ανάπτυξη σχέσης μεταξύ των τοπικών αρχών από διαφορετικά έθνη. Στόχος της αδελφοποίησης πόλεων είναι η ενίσχυση των δεσμών και των ικανοτήτων διεθνώς (Luna & Ballesteros, 2005).

1.2 Σκοπός

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της αδελφοποίησης πόλεων και της πολιτιστικής πολιτικής στην περίπτωση της Ελλάδας. Με την ολοκλήρωση αυτής της έρευνας θα είναι δυνατό να γίνουν αντιληπτές οι βασικές έννοιες οι οποίες αναπτύσσονται και να γίνει κατανοητός ο βαθμός εφαρμογής τους στην Ελλάδα. Αν και η αδελφοποίηση πόλεων αποτελεί ένα θεσμό ο οποίος συμβαίνει εδώ και χρόνια, δεν έχει μελετηθεί επαρκώς στην περίπτωση της εγχώριας βιβλιογραφίας. Παρά το σημαντικό αριθμό αδελφοποιημένων πόλεων η εγχώρια βιβλιογραφία δεν έχει αφιερώσει σημαντικό όγκο έρευνας στην εξέταση του τρόπου εφαρμογής της και της σημασίας της. Αντίστοιχα, ακόμη και η πολιτιστική πολιτική παρά το ενδιαφέρον που παρουσιάζει δεν έχει διερευνηθεί σε ικανοποιητικό επίπεδο για την Ελλάδα. Οι κοινότητες και οι πόλεις στο πλαίσιο των νέων ρόλων που τους ανατίθενται δεν πρέπει να περιορίζονται απλά στη διοργάνωση πολιτιστικών δράσεων. Αντιθέτως, είναι χρήσιμο να αναλαμβάνουν νέες αρμοδιότητες οι οποίες θα είναι σχετικές με τη στρατηγική οργάνωση και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών του πολιτιστικού πεδίου. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της ανάπτυξης συνεργασιών με τοπικό ή και διεθνή χαρακτήρα για τη βελτίωση και την προώθηση της πολιτικής στο πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης και του πολιτισμού. Θεωρείται ότι η αδελφοποίηση πόλεων αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο της πολιτιστικής πολιτικής, το οποίο συνοδεύεται από μία σειρά πλεονεκτημάτων. Ειδικότερα, οι κοινότητες και οι πόλεις μπορούν πλέον να λειτουργούν σύμφωνα με την ευρωπαϊκή προοπτική για τη συνεργατική αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.

1.3 Μέθοδος της έρευνας

Το παρόν συγγραφικό πόνημα αφορά μία έρευνα με βιβλιογραφικό χαρακτήρα στην οποία παρουσιάζονται πληροφορίες οι οποίες έχουν ήδη δημοσιευθεί στην εγχώρια ή στη διεθνή βιβλιογραφία. Η αναζήτηση των βιβλιογραφικών αναφορών έχει συμβεί με την εφαρμογή ορισμένων κριτηρίων αναζήτησης όπως είναι:

1. Οι κατάλληλες λέξεις-κλειδιά, οι οποίες είναι σύμφωνα με το αντικείμενο αυτής της έρευνας
2. Η εγκυρότητα του μέσου (εφημερίδα, περιοδικό, ηλεκτρονικός ιστότοπος) δημοσίευσης των αναφορών
3. Η συνάφεια του αντικειμένου των αναφορών με το αντικείμενο της παρούσας έρευνας
4. Η δυνατότητα δωρεών πρόσβασης στις αναφορές είτε για την ανάγνωσή τους είτε για τη μεταφόρτωσή τους.

Ένα ακόμη κριτήριο το οποίο θα ήταν καλό να εφαρμοστεί στην αναζήτηση των βιβλιογραφικών αναφορών ήταν το έτος δημοσίευσής τους. Ωστόσο, ο περιορισμένος όγκος της βιβλιογραφίας σχετικά με το φαινόμενο της αδελφοποίησης πόλεων και την πολιτιστική πολιτική έχει δημιουργήσει ένα σημαντικό εμπόδιο στον αριθμό των αναφορών οι οποίες έχουν βρεθεί υπό τον περιορισμό του έτους δημοσίευσής τους. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο κρίθηκε σκόπιμο να αφαιρεθεί ως κριτήριο αναζήτησης των αναφορών, αν και έχει ληφθεί υπόψη. Οι βιβλιογραφικές αναφορές οι οποίες έχουν αναζητηθεί και βρεθεί με την εφαρμογή των ανωτέρω κριτηρίων αναζήτησης έχουν αποθηκευτεί και στη συνέχεια έχουν αξιολογηθεί ως προς την πιθανότητα χρήσης τους για τη συγγραφή αυτής της βιβλιογραφικής έρευνας. Τέλος, οι αναφορές εφόσον έχουν αξιολογηθεί και θεωρείται ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην έρευνα αυτή έχουν ταξινομηθεί ανάλογα με την ενότητα συγγραφή της έρευνας στην οποία ταιριάζουν περισσότερο.

1.4 Οργάνωση της δομής της έρευνας

Η οργάνωση της δομής της παρούσας βιβλιογραφικής έρευνας είναι η εξής:

1. Στο δεύτερο κεφάλαιο της βιβλιογραφικής έρευνας αναφέρεται η έννοια της αδελφοποίησης πόλεων. Στην αρχή του κεφαλαίου παρουσιάζεται η έννοια των πόλεων ως τα νέα διεθνή όργανα, οι τύποι ή οι μορφές των σχέσεων μεταξύ των πόλεων και στη συνέχεια ο ορισμός της αδελφοποίησης πόλεων. Εκτός αυτού παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο το οποίο υποστηρίζει την αδελφοποίηση των πόλεων, η πρακτική της αδελφοποίησης αλλά και οι παράγοντες επιτυχίας της αδελφοποίησης των πόλεων
2. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έννοια της πολιτιστικής πολιτικής και συγκεκριμένα ο ορισμός της όπως και τα βασικά θέματα τα οποία την προσδιορίζουν όπως είναι η δράση, η βιωσιμότητα και η δημοκρατία
3. Στο τέταρτο κεφάλαιο της βιβλιογραφικής έρευνας παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και συγκεκριμένα πληροφορίες σχετικά με την αδελφοποίηση των πόλεων και την πολιτιστική πολιτική. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται η ευρωπαϊκή εμπειρία της πολιτιστικής πολιτικής, τα διεθνή/παγκόσμια μοντέλα της πολιτιστικής πολιτικής, η πολιτιστική πολιτική στην Ελλάδα και η ωφέλεια της αδελφοποίησης των πόλεων. Στο τέλος του κεφαλαίου παρουσιάζονται πληροφορίες σχετικά με την αδελφοποίηση των πόλεων μέσα από τη διαχείριση του πολιτισμού
4. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι κυριότερες συμπερασματικές παρατηρήσεις στις οποίες οδηγεί η ολοκλήρωση αυτής της βιβλιογραφικής έρευνας.

II. Αδελφοποίηση πόλεων

2.1 Οι πόλεις ως νέα διεθνή όργανα

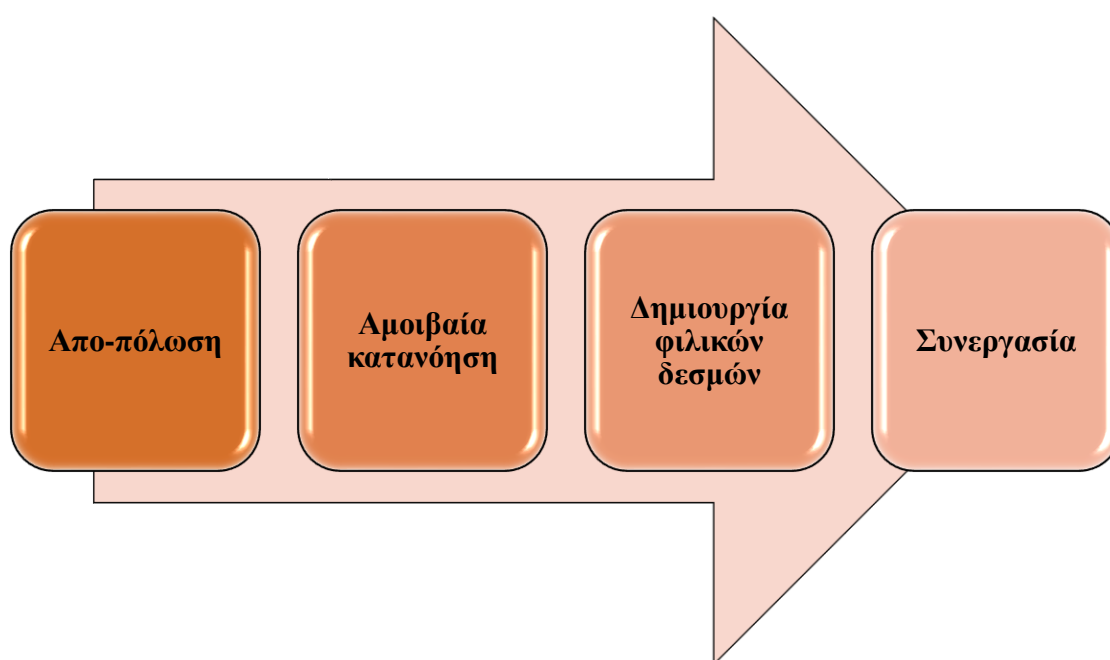
Ανατρέχοντας στη Συνθήκη της Βεσφαλίας το 1648 και στις αρχές της γίνεται αντιληπτό ότι υπήρχε περιορισμένος χώρος για συμμετέχοντες άλλων κρατών στον τομέα των διεθνών σχέσεων. Αυτό σήμαινε ότι οι οντότητες, όπως ήταν οι πόλεις, αναμενόταν να παραμένουν αποκλειστικά στη σφαίρα της εγχώριας δράσης και επιρροής (Wagner, 1998). Ωστόσο, το προνόμιο των κρατών να καθιερώνουν σύνορα τα οποία θα μπορούσαν να επιφέρουν το διχασμό άρχισε να διαβρώνεται σταδιακά. Κατά συνέπεια, άρχισαν να εμφανίζονται διάφορες υπο-κρατιστικές οντότητες, συμπεριλαμβανομένων των πόλεων, οι οποίες δημιουργούσαν τις δικές τους σχέσεις (Buursink, 2001). Η δραστηριότητα και η δημιουργία σχέσεων από την πλευρά των νέων υπο-κρατιστικών οντοτήτων συνέβαινε ακόμη και χωρίς την πλήρη εποπτεία ή τον αποφασιστικό έλεγχο των κρατών στα οποία υπάγονταν (Pluijm van der, 2007). Σε ό,τι αφορούσε την Ευρώπη, η μεταπολεμική λογική της ολοκλήρωσης και της αλληλεξάρτησης παρείχε πρόσφορο έδαφος για τις πόλεις ώστε να επιδιώκουν την ενότητά τους παραβιάζοντας τους προγενέστερους διαχωρισμούς τους (Wagner, 1998).

Έτσι, οι πόλεις ήταν δυνατό να συμμετάσχουν στις προσπάθειες συμφιλίωσης, κάτι το οποίο λάμβανε χώρα ακόμη και εκτός των γαλλογερμανικών συνόρων (Wagner, 1998). Στη συνέχεια αποδείχθηκε ότι οι εμπειρίες οι οποίες είχαν αποκτηθεί σε αυτό το πλαίσιο ήταν εξίσου εύκολο να εφαρμοστούν ακόμη και στη σφαίρα της σύγκρουσης μεταξύ της Ανατολής και της Δύσης. Αυτό οφείλονταν στο γεγονός ότι ο Ψυχρός Πόλεμος δεν ευνοούσε απλώς την παρουσία μίας αυστηρής ιεραρχίας, η οποία βασιζόταν στην πρωτοκαθεδρία των κρατών υπό το πρίσμα των διεθνών σχέσεων (Donald, 1999). Το άμεσο αποτέλεσμα αυτού δεν ήταν απλώς η συμβολή στη συγκρότηση ενός αυστηρά διαιρεμένου και οριοθετημένου πολιτικού χώρου, αλλά και επιτρεπόταν, προς το τέλος εκείνης της περιόδου, οι πόλεις να δημιουργήσουν σχέσεις του επιπέδου «πόλη με πόλη» (Buursink, 2001). Οι πόλεις θα μπορούσαν έτσι να συμβάλλουν στην ανάδυση διακρατικών χώρων, αν και έπρεπε αυτό να το κάνουν υπό προϋποθέσεις, η οποία ήταν μία διαδικασία αυστηρά ελεγχόμενη και εποπτευόμενη από τα κράτη (Johansson & Stålvant, 1998).

Τα κίνητρά τους ήταν στην ιδεαλιστικά καθώς οι πόλεις είχαν ως στόχο τους (Pluijtm van der, 2007; Wagner, 1998):

- Την από-πόλωση
- Την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης
- Τη δημιουργία δεσμών φιλίας μεταξύ ατόμων εκτός του αυστηρώς περιορισμένου περιβάλλοντος μεταξύ της Ανατολής και της Δύσης
- Τη συνεργασία με συμβολικό χαρακτήρα και σπάνια καθοδηγούμενο από ρεαλιστικές ανησυχίες και ενδιαφέροντα.

Γράφημα 1: Στόχοι των πόλεων

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Οι επαφές οι οποίες δημιουργούνταν μεταξύ των πόλεων είχαν πρωτίστως συμβολικό χαρακτήρα. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι είχαν δημιουργηθεί ώστε να ισοδυναμούν με τις συναντήσεις ανάμεσα στους τοπικούς ηγέτες, τους χαιρετισμούς και τις χειραψίες, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις και τη διοργάνωση φεστιβάλ αλλά θα μπορούσαν, σε λίγες περιπτώσεις, επίσης να συνιστούν σε παραδόσεις προσφοράς βοήθειας και στη δημιουργία κάπως πιο μόνιμων δεσμών. Σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία είναι εμφανές ότι αυτές οι επαφές οι οποίες είχαν δημιουργηθεί μεταξύ των δικτύων των πόλεων αντιμετωπίζονταν ως ένα είδος διπλωματίας. Σε αντίστοιχες περιπτώσεις είχαν επινοηθεί οι όροι της παραδιπλωματίας ή της διπλωματίας των πόλεων, σε μία προσπάθεια να ληφθούν υπόψη οι σχέσεις οι οποίες είχαν ήδη δημιουργηθεί (Pluijtm

van der, 2007). Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι οι πόλεις γενικά δεν είχαν ως στόχο την εφαρμογή και την αντιγραφή των αρχών, γεγονός το οποίο ήταν χαρακτηριστικό στην περίπτωση δημιουργίας σχέσεων της κατηγορίας «κράτος με κράτος». Πιο συγκεκριμένα, οι πόλεις δε λειτουργούν για λογαριασμό του κράτους, αλλά συνήθως λειτουργούν για ίδιους λόγους (Tausendpfund & Schäfer, 2018).

Αυτό σημαίνει ότι οι πόλεις δε θεωρούν τις σχέσεις που έχουν δημιουργηθεί ως αναπόσπαστο κομμάτι της επίσημης εξωτερικής πολιτικής (Handley, 2006). Όπως σημειώνει ο Wagner (1998), εάν οι πόλεις προσπαθήσουν να αντιγράψουν τις πολιτικού τύπου σχέσεις οι οποίες υπάρχουν μεταξύ των κρατών, τις περισσότερες φορές αδυνατούν να αναπτύξουν το αναγκαίο επίπεδο πλουραλισμό ή να επιφέρουν τη διακρατική ποιότητα των σχέσεών τους. Η τήρηση της διάκρισης μεταξύ του κρατικοδίαιτου και των τοπικών αναχωρήσεων που σχετίζονται με την πόλη εννοιολογικά, καθώς και σε μία σφαίρα πρακτικής, συνεπάγεται επίσης ότι τα κράτη μπορούν από την πλευρά τους να παραμείνουν αρκετά επιεική έναντι της συνεργασίας μεταξύ ζευγών πόλεων. Επιπλέον, έχουν τη δυνατότητα να θεωρούν τις σχέσεις οι οποίες έχουν δημιουργηθεί ότι έχουν πρωτίστως κοινωνικό και ρεαλιστικό χαρακτήρα, αντί να τις αντιμετωπίζουν ως μία σφαίρα ανησυχίας υψηλής πολιτικής ή ασφάλειας. Αυτό με τη σειρά τους τους επιτρέπει να παραμείνουν μακριά από οποιοσδήποτε αναφορές στην έννοια της διπλωματίας, στο πλαίσιο των αρκετά μη πολιτικοποιημένων σχέσεών τους από πόλη σε πόλη (Wagner, 1998).

Επιπρόσθετα, μπορεί επίσης να σημειωθεί ότι έχει γίνει ευκολότερη η διάκριση μεταξύ των κοινωνικών και των περισσότερο κρατιστικών αποχωρήσεων στη σφαίρα των σχέσεων με βάση τις πόλεις οι οποίες βρίσκονται πλησίον των συνόρων (Donald, 1999). Αν και οι προηγούμενες και άλλες ιδεαλιστικά προβλεπόμενες σχέσεις παρέμειναν κατά κάποιον τρόπο στην κρατιστική και πολιτική φύση, ο στόχος των επαφών μεταξύ των πόλεων μπορούσε να συνεισφέρει στις κρατικές πολιτικές με έναν επικοινωνιακό τρόπο. Ταυτόχρονα, μπορούσαν να συμπληρώνουν και να αναπαράγουν τα συμβιβαστικά εγχειρήματα ως μέρος των κρατικών πολιτικών σε τοπικό επίπεδο (Joenniemi & Serguin, 2011). Είναι σκόπιμη η αναφορά του γεγονότος ότι τα ιδεαλιστικά χαρακτηριστικά έχουν βασικά εξαφανιστεί με την πάροδο του χρόνου, ενώ επίσης έχουν αλλάξει τη θέση του με θέματα τα οποία προσανατολίζονταν στην οικονομία και στην ανάπτυξη και έρχονται στο προσκήνιο. Οι πόλεις συνενώνονται πέρα από τα σύνορα για να λύσουν συγκεκριμένα, κοινά προβλήματα

και στοχεύουν να ενισχύσουν τη δύναμή τους υπερβαίνοντας τα διάφορα εμπόδια είτε είναι τα σύνορα είτε είναι εννοιολογικές προσεγγίσεις, σχετιζόμενες με την ταυτότητα ή το χώρο (Johansson & Stålvant, 1998).

Η κινητήρια δύναμη για τη δημιουργία των σχέσεων των πόλεων ωθείται από διάφορα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά στοιχεία αλλά και τις περιβαλλοντικές ανησυχίες (de Villiers, 2009). Τα ιδεαλιστικά πρότυπα είχαν ως γνώμονα τον πολίτη και τις προσπάθειες οι οποίες συνέβαιναν με θέματα όπως η ειρήνη, η φιλία και η αμοιβαία κατανόηση. Ένα ακόμη χρήσιμο στοιχείο αφορά το γεγονός ότι η λογική δημιουργίας σχέσεων μεταξύ των πόλεων έχει αλλάξει και ακολουθεί την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι την κρατιστική νοοτροπία (Wagner, 1998). Από την Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρονται διάφορα χρηματοδοτικά μέσα για την αδελφοποίηση των πόλεων όπως και άλλες μορφές συνεργασίας με συνάφεια στο προφίλ των εμπλεκόμενων πόλεων. Τα κλειστά και αποκλεισμένα περιβάλλοντα των πόλεων του παρελθόντος, στο πρίσμα του κρατιστικού χώρου, πλέον ανοίγονται καθώς οι συνοριακές/περιφερειακές οντότητες στοχεύουν να επωφεληθούν από τη διασυνοριακή δικτύωση των πόλων. Γενικότερα, μπορεί να παρατηρηθεί ότι οι πόλεις, για διάφορους λόγους, έχουν γίνει μέρος μίας μιας ολοένα και περισσότερο ανταγωνιστικής λογικής (Joenniemi & Sergunin, 2011; Pluijm van der, 2007).

Όπως ισχυρίστηκε ο Donald (1999), η ουσία του να είσαι πόλη αποτελείται από την τέχνη της αμεσότητας. Επιπλέον, βασίζεται στην ικανότητα των πολιτών να είναι παρόντες ανάμεσα σε ξένους, όπως «*εμείς μεταξύ μας και όχι εμείς μόνοι μας*». Ο Baumann (1995) από την πλευρά του χαρακτήρισε τους συμπολίτες ως «εν μέρη γνωστούς». Σε γενικές γραμμές, αν και η δικτύωση των πόλεων στηρίζεται στη λογική του ανταγωνισμού και οφείλεται στο ενδιαφέρον για την άσκηση ενός είδους τοπικής, εξωτερικής, οικονομικής πολιτικής (Wellmann, 1998), οι συνέπειες τέτοιων κινήσεων βρίσκονται πολύ πιο μακριά από το οικονομικό πρίσμα (Donald, 1999). Αρκετές πόλεις της Κεντρικής Ευρώπης συνήθιζαν να πρωτοστατούν σε αυτήν την τάση της απελευθέρωσης και της δημιουργίας δεσμών και σχέσεων της κατηγορίας «πόλη με πόλη» (Johansson & Stålvant, 1998; Wagner, 1998). Επιπλέον, έχει παρατηρηθεί η συγχώνευση των πόλεων στην περίπτωση της «Ένωσης Πόλεων της Βαλτικής», με έργα όπως είναι η «παλάτα της Βαλτικής» ή με την ένταξη σε κάποια άλλα δίκτυα αδελφοποίησης, δηλαδή σε ένα αρκετά εκτεταμένο δίκτυο «αδελφών» πόλεων (Joenniemi & Sergunin, 2011).

2.2 Τύποι σχέσεων μεταξύ πόλεων

Η ερευνητική κοινότητα στο πεδίο της αδελφοποίησης έχει εντοπίσει ένα σοβαρό επίπεδο ελλείψεων στις αναφορές αυτού του φαινομένου (de Villiers, 2005). Επιπλέον, καμία προσπάθεια δεν έχει πραγματοποιηθεί η οποία να αναλύει το φαινόμενο της αδελφοποίησης με μία περισσότερο ολιστική και συστηματική προσέγγιση (Zelinsky, 1991). Ο De Villiers (2005) προχώρησε σε μία διερεύνηση (de Villiers, 2005) του φαινομένου της αδελφοποίησης στο μακρο (διεθνές), στο μεσο (εθνικό) και στο μικρο (τοπικό) επίπεδο. Εκτός αυτού, προχώρησε επίσης στην ανάλυση της έννοιας της αδελφοποίησης όσον αφορά το πλαίσιο, το περιεχόμενο και τη δομή του (de Villiers, 2005). Είναι χρήσιμο να αναφερθεί ότι από μία περισσότερο συστηματική οπτική σχετικά με το φαινόμενο της αδελφοποίησης έχουν εντοπιστεί τρεις διαφορετικές αλλά στενά συνδεδεμένες μορφές (τύποι) διεθνών σχέσεων στο τοπικό επίπεδο οι οποίες είναι (de Villiers, de Coning, & Smit, 2007):

1. Η Δημοτική Διεθνής Συνεργασία¹, η οποία αφορά το φαινόμενο της αδελφοποίησης των δήμων. Αυτή η συνεργασία αφορά ένα όνομα για τις διεθνείς σχέσεις των δήμων η οποία θα μπορούσε να αποτελεί μία μορφή βραχυπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης συμφωνίας μεταξύ δύο ή περισσότερων δήμων ή θα μπορούσε ακόμη και να αναφέρεται στη συμμετοχή σε ένα διεθνές δίκτυο δήμων. Τα προγράμματα όπως και οι δραστηριότητες που προωθούνται από φορείς όπως είναι οι Ενωμένες Πόλεις² και η Τοπική Αυτοδιοίκηση³, εμπίπτουν στην κατηγορία της Δημοτικής Διεθνούς Συνεργασίας. Ο στόχος αυτής της μορφής των διεθνών σχέσεων επικεντρώνεται στην τεχνική συνεργασία η οποία συνιστά σε πρωτοβουλίες για τη δημιουργία σχέσεων μεταξύ βόρειων και νότιων δήμων ή δήμων οι οποίοι συνεργάζονται για ένα συγκεκριμένο θέμα ή για κάποια συγκεκριμένη πρωτοβουλία όπως είναι η Τοπική Ατζέντα '21⁴. Αυτές οι διπλωματικές σχέσεις μεταξύ «δήμου και δήμου» μερικές φορές ονομάζονται επίσης «συνεργασία από πόλη σε πόλη»⁵,

---

¹ Municipal International Cooperation

² United Cities

³ Local Government

⁴ Local Agenda '21

⁵ City-to-City Cooperation (C2C)

αν και αυτός ο όρος χρησιμοποιείται από ορισμένους για να αναφέρεται στις αδελφοποιήσεις των κοινοτήτων

2. Οι Αδελφές πόλεις ή η Αδελφοποίηση των πόλεων⁶, η οποία συνιστά στις σχέσεις αδελφοποίησης ανάμεσα σε κοινότητες. Η έννοια της αδελφοποίησης των πόλεων ή της αδελφοποίησης των κοινοτήτων, δεν αναφέρεται μόνο στην τοπική αυτοδιοίκηση ή στους δήμους αλλά σε ολόκληρη την κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων των αστικών κέντρων, της επιχειρηματικής κοινότητας και του τομέα της εκπαίδευσης. Η τοπική αυτοδιοίκηση διαδραματίζει έναν πολύ σημαντικό παράγοντα διευκόλυνσης στη δημιουργία και στη διατήρηση των σχέσεων μεταξύ των πόλεων. Ο πρωταρχικός δεσμός σφυρηλατείται μεταξύ των κοινοτήτων και όχι μόνο μεταξύ των τοπικών κυβερνήσεων. Τα προγράμματα των αδελφοποιημένων πόλεων είναι μοναδικά εξαιτίας του γεγονότος ότι εμπλέκουν εγγενώς τους τρεις κύριους τομείς μίας κοινότητας όπως είναι η τοπική αυτοδιοίκηση, το επιχειρηματικό περιβάλλον και η ποικιλία των εθελοντών πολιτών. Αυτή η μορφή σχέσης μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως οργανωμένη ή διευκολυνόμενη διπλωματία της κατηγορίας «πολίτη προς πολίτη»
3. Η Αποκεντρωμένη Συνεργασία⁷, η οποία συνιστά στη χρήση της δημοτικής ή της κοινοτικής αδελφοποίησης με απώτερο σκοπό τη διοχέτευση της αναπτυξιακής συνεργασίας και της χρηματοδότησης. Η έννοια της Αποκεντρωμένης Συνεργασίας ήταν η πρώτη η οποία ενσωματώθηκε στη Σύμβαση Λομέ της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁸ κατά το 1990 και περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα δράσεων για τους μη κρατικοί φορείς σε τοπικό επίπεδο, τα ιδρύματα και τις εθελοντικές ενώσεις κάθε είδους. Ο Hafteck (2003) σημείωσε ότι αυτή η κατηγορία προέρχεται από μία συγχώνευση της αναζήτησης για την εύρεση δωρητών και εναλλακτικών καναλιών παροχής βοήθειας. Επίσης, θεωρείται ως μία κίνηση για την τοπική κοινωνία, τις τοπικές κυβερνητικές ενώσεις και τα μέλη τους να διαφοροποιηθούν οι σχέσεις συνεργασίας τους με ξένους εταίρους. Ο ίδιος ερευνητής σημείωσε ότι αυτή η έννοια έπρεπε να οριστεί υπό όρους σύμφωνα με: α) επίπεδο (τοπικό) όπου οι κυβερνήσεις αναφέρονταν ως πρωταγωνιστές, (β) την αντικειμενικότητα της βιώσιμης,

---

⁶ Sister cities and city twinning

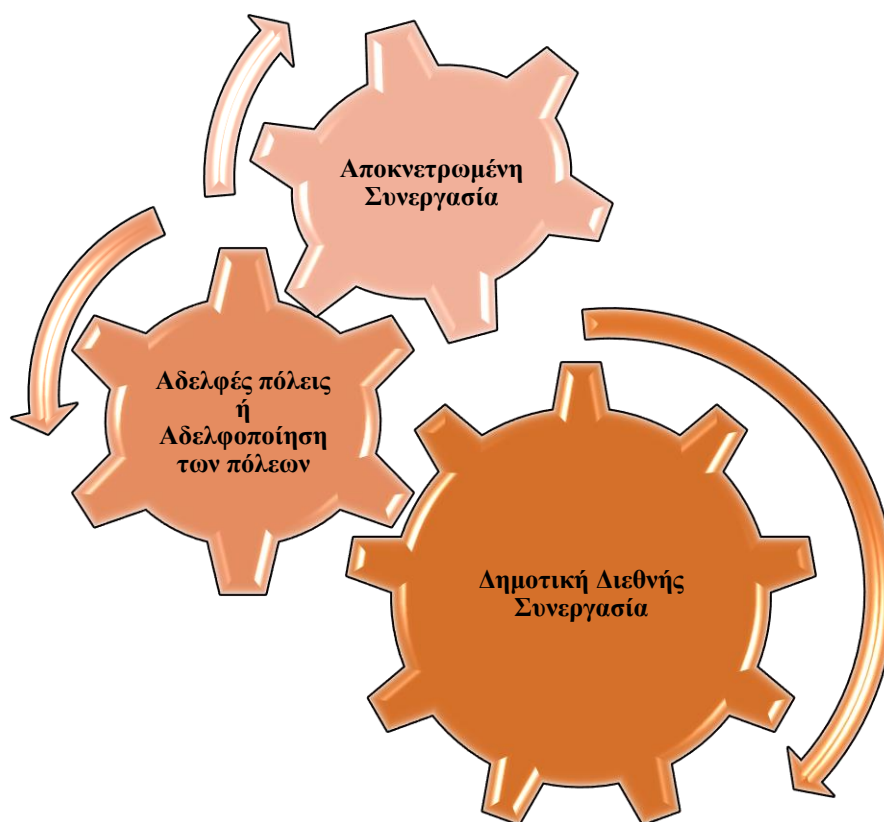
⁷ Decentralised cooperation

⁸ European Union's Lomé Convention

τοπικής ανάπτυξης και (γ) τις δραστηριότητες οι οποίες περιλαμβάνονται για τις ανταλλαγές και την υποστήριξη. Αυτή η μορφή σχέσης χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον για την προώθηση των αδελφοποιήσεων μεταξύ Βορρά και Νότου και θεωρείται ως μία σύνδεση με την αδελφοποίηση για ανάπτυξη.

Γράφημα 2: Τύποι ή μορφές σχέσεων μεταξύ των πόλεων

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Είναι σαφές ότι οι έννοιες της Δημοτικής Διεθνούς Συνεργασίας, των Αδελφών πόλεων ή της Αδελφοποίησης των πόλεων και της Αποκεντρωμένης Συνεργασίας είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους. Επιπλέον, η μία σχέση θα μπορούσε να μεταμορφωθεί από τη μία μορφή στην άλλη. Παραδείγματος χάριν, εάν μία πόλη διακόψει τη χρηματοδότησή του σε μία συμφωνία της Αποκεντρωμένης Συνεργασίας, η αδελφοποίηση μπορεί συνεχιστεί, επιστρέφοντας σε μία αμιγή Δημοτική Διεθνή Συνεργασία ή σχέση αδελφοποίησης κοινότητας (de Villers, de Coning, & Smit, 2007).

2.3 Ορισμός της έννοιας αδελφοποίηση πόλεων

Ο ορισμός ο οποίος επικρατεί σχετικά με το φαινόμενο της αδελφοποίησης των πόλεων είναι εκείνος ο οποίος αναφέρει ότι (Twinning.org, 2008):

«το φαινόμενο της αδελφοποίησης αφορά μία προσέγγιση ανάμεσα σε δύο κοινότητες οι οποίες επιδιώκουν τη λειτουργία τους σύμφωνα με μία ευρωπαϊκή προοπτική στη διαδικασία επίλυσης των προβλημάτων τους και ανάπτυξης περισσότερο στενών, φιλικών δεσμών».

Στη σύγχρονη εποχή, το φαινόμενο της αδελφοποίησης αφορά στην πλειοψηφία της περισσότερων των δύο εταίρων, οι οποίοι είναι συνήθως δήμοι. Ουσιαστικά, η αδελφοποίηση αποτελεί μία μορφή συμφωνίας συνεργασίας ανάμεσα σε δύο ή και σε περισσότερους δήμους διαφορετικών χωρών. Σύμφωνα με την αδελφοποίηση, τα μέρη τα οποία παρεμβάλλονται πραγματοποιούν κοινές δράσεις σε ευρωπαϊκό βεληνεκές με απώτερο σκοπό να προωθηθεί η αμοιβαία κατανόηση και η γνώση ανάμεσα στους πολίτες διαφορετικών πολιτισμών και κουλτούρας (Twinning.org, 2008).

Έχοντας ως γνώμονα την ιδέα της προώθησης της ειρήνης, της διεθνούς κατανόησης, της φιλίας και της συμφιλίωσης μεταξύ διαφορετικών λαών οι οποίοι αποδυναμώθηκαν στη μεταπολεμική περίοδο, η αδελφοποίηση των πόλεων ξεκίνησε από τις πόλεις στη Δυτική Ευρώπη (Dai, 2008; Ribeiro & Faria, 2009). Οι αδελφοποιημένες πόλεις ή οι αδελφές πόλεις ή ακόμη και οι συνδεδεμένες πόλεις δεν αναφέρονται μόνο στην τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά περιλαμβάνονται επίσης στη επιχειρηματική κοινότητα και στον εκπαιδευτικό τομέα (Ewijk & Baud, 2009; Tjandradewi & Marcotullio, 2009). Ο πρωταρχικός δεσμός μεταξύ των πόλεων δημιουργείται μεταξύ των κοινοτήτων και όχι μόνο από την τοπική αυτοδιοίκηση, οι οποία θεωρείται ως η διοργανώτρια ή η διαμεσολαβήτρια στη διπλωματία των πόλεων. Οι σχέσεις των αδελφών πόλεων έχουν εξελιχθεί από την αρχή τους ως μέσο διευκόλυνσης της διεθνούς φιλίας και της πολιτιστικής ανταλλαγής σε τοπικό επίπεδο, σε ένα ισχυρό εργαλείο για την ανάπτυξη ικανοτήτων τους, την βελτίωση του επιπέδου της μάθησης και την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες (Villiers, Coning, & Smit, 2007).

Σύμφωνα με τον Jacques Santer ο οποίος υπήρξε Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 1997, το κίνημα της αδελφοποίησης των πόλεων προέκυψε από τη βούληση ανδρών και γυναικών, αποφασισμένων να δράσουν σε τοπικό επίπεδο για την άρση των

υφιστάμενων φραγμών μεταξύ των διαφορετικών χωρών. Αν και δεν αποτελούσε το μόνο μέσο ανταλλαγής και συνεργασίας, ωστόσο ήταν φανερό το πλεονέκτημα του συνδυασμού των δεσμών της φιλίας με τις ποικίλες κατηγορίες ανταλλαγής (Ramasamy & Cremer, 1998). Η αδελφοποίηση παρέχει ένα σημαντικό πλαίσιο για τη διατήρηση των σχέσεων με μία ή περισσότερες πόλεις από διαφορετικές χώρες (Villiers, Coning, & Smit, 2007). Σύμφωνα με τον Afonso (1995) και τους Ribeiro and Faria (2009), η αδελφοποίηση γίνεται κατανοητή ως,

«η μόνιμη εταιρική σχέση, η οποία επισημοποιείται μέσω συμφωνιών μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, επίσημων και αναγνωρισμένων μεταξύ δύο (διμερής) ή περισσότερων (πολυμερής) τοπικών αρχών, στοχεύοντας στην προώθηση της ανταλλαγής των γνώσεων και των εμπειριών, με τη δυνατότητα συμμετοχής διαφορετικών τομέων της κοινωνίας».

Ωστόσο, ο διαφοροποιητικός χαρακτήρας που μπορεί να έχει η αδελφοποίηση των πόλεων (πολιτική, οικονομική, τεχνική, ανθρωπιστική, δημογραφική, γεωγραφική κατάσταση, γλωσσική συγγένεια, ιστορική ή πολιτιστική) οδήγησε στην ενθάρρυνση όπως και στη διαμόρφωση σχέσεων μεταξύ των εθνών, όχι μόνο εντός της Ευρώπης, αλλά και με άλλες χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Ribeiro & Faria, 2009). Στην πραγματικότητα, η συνεργασία μεταξύ των πόλεων μετακινήθηκε από την απλή αδελφοποίηση σε περισσότερο σύνθετα δίκτυα σχέσεων (de Villiers, 2009). Ο κύριος στόχος της αδελφοποίησης των πόλεων είναι η συνεργασία σε μακροπρόθεσμο επίπεδο για την επίτευξη ενός αμοιβαίου οφέλους. Αυτό σημαίνει ότι μέσω της αδελφοποίησης των πόλεων αναπτύσσεται μία εταιρική σχέση με κοινούς στόχους μεταξύ δύο ή περισσότερων πόλεων (Villiers, Coning, & Smit, 2007).

Πίνακας 1: Στοιχεία προσδιορισμού της έννοιας της αδελφοποίησης των πόλεων

Στοιχεία προσδιορισμού αδελφοποίησης πόλεων	Ερευνητής/ές
Η μόνιμη εταιρική σχέση, η οποία επισημοποιείται μέσω συμφωνιών	Afonso (1995)
μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, επίσημων και αναγνωρισμένων	Ribeiro & Faria (2009)
μεταξύ δύο (διμερής) ή περισσότερων (πολυμερής) τοπικών αρχών, στοχεύοντας στην προώθηση της ανταλλαγής των γνώσεων και των	

εμπειριών, με τη δυνατότητα συμμετοχής διαφορετικών τομέων της κοινωνίας

Η αδελφοποίηση των πόλεων υποστηρίζεται από τη δύναμη της de Villiers (2005)

παγκοσμιοποίησης και της αποκεντροποίησης, ενώ στοχεύει στην βελτίωση της μάθησης, της ανταγωνιστικότητας, της ανταλλαγής στόχων και της ενεργοποίησης εταίρων για την εκπλήρωση ενός μακροπρόθεσμου στρατηγικού στόχου. Οι σχέσεις των αδελφοποιημένων πόλεων συνεπάγονται δέσμευση πόρων και κοινή λήψη αποφάσεων, με στόχο τη δημιουργία πλεονεκτημάτων για τα εμπλεκόμενα μέρη. Επίσης, το φαινόμενο της αδελφοποίησης των πόλεων μπορεί να συνδέσει περισσότερους από δύο εταίρους, οδηγώντας με αυτόν τον τρόπο στη δημιουργία οργανισμών δικτύου

Οι αδελφοποιημένες πόλεις ή οι αδελφές πόλεις ή ακόμη και οι Ewijk & Baud (2009)

συνδεδεμένες πόλεις δεν αναφέρονται μόνο στην τοπική Tjandradewi & Marcotullio (2009)

αυτοδιοίκηση, αλλά περιλαμβάνονται επίσης στη επιχειρηματική κοινότητα και στον εκπαιδευτικό τομέα

Twinning.org (2008)

Το φαινόμενο της αδελφοποίησης αφορά μία προσέγγιση ανάμεσα σε δύο κοινότητες οι οποίες επιδιώκουν τη λειτουργία τους σύμφωνα με μία ευρωπαϊκή προοπτική στη διαδικασία επίλυσης των προβλημάτων τους και ανάπτυξης περισσότερο στενών, φιλικών δεσμών

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Ο Neves κατά το 2004, όπως αναφέρεται στην έρευνα των Franco & Marmelo (2014), ενίσχυσε την ιδέα ότι μέσω της συμμετοχής σε διακρατικά έργα δικτύου (αδελφοποίηση), οι περιφέρειες έχουν τη δυνατότητα να λειτουργούν με σχεσιακή διεπαφή μεταξύ των δικτύων και αντλώντας οφέλη από αυτό (Franco & Marmelo, 2014). Αυτά τα οφέλη είναι (Franco & Marmelo, 2014):

- Η δυνατότητα ολοκλήρωσης της τεχνολογίας από άλλες περιοχές ή από επιχειρήσεις σε άλλες περιοχές
- Η ανάπτυξη του ρόλου της σύνδεσης μεταξύ των τοπικών δικτύων που περιλαμβάνουν διαφορετικούς οικονομικούς παράγοντες, οργανισμούς και τοπικούς θεσμούς
- Το σημείο σύνδεσης μεταξύ της κοινότητας σε διεθνές, διαπεριφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Για τον de Villiers (2005) η αδελφοποίηση των πόλεων υποστηρίζεται από τη δύναμη της παγκοσμιοποίησης και της αποκεντροποίησης, ενώ στοχεύει στην βελτίωση της μάθησης, της ανταγωνιστικότητας, της ανταλλαγής στόχων και της ενεργοποίησης εταίρων για την εκπλήρωση ενός μακροπρόθεσμου στρατηγικού στόχου. Οι σχέσεις των αδελφοποιημένων πόλεων συνεπάγονται δέσμευση πόρων και κοινή λήψη αποφάσεων, με στόχο τη δημιουργία πλεονεκτημάτων για τα εμπλεκόμενα μέρη. Επίσης, το φαινόμενο της αδελφοποίησης των πόλεων μπορεί να συνδέσει περισσότερους από δύο εταίρους, οδηγώντας με αυτόν τον τρόπο στη δημιουργία οργανισμών δικτύου (de Villiers, 2005).

2.4 Θεσμικό πλαίσιο αδελφοποίησης πόλεων

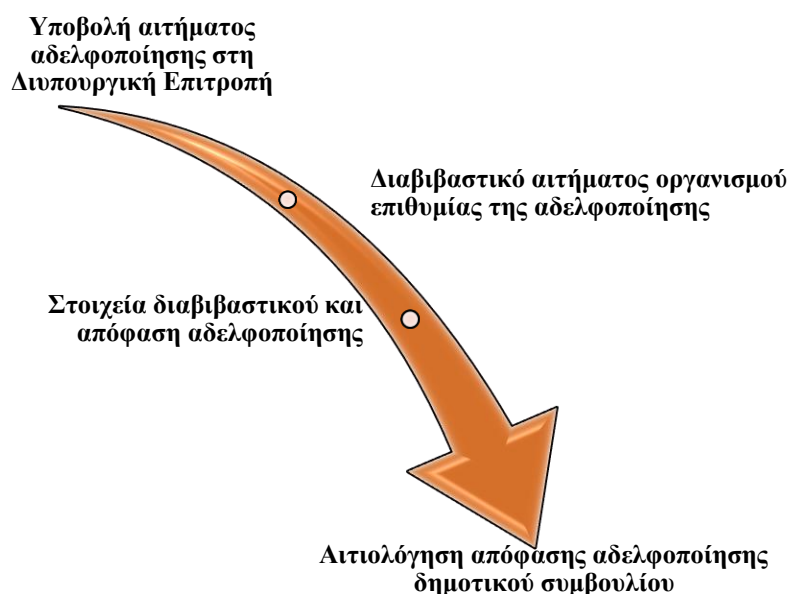
Σύμφωνα με όσα ορίζονται από το Άρθρο 220 του Νόμου 3463/2006 οι ελληνικοί δήμοι, στο πλαίσιο της δημιουργίας μακροχρόνιων σχέσεων συνεργασίας με δήμους χωρών του εξωτερικού, έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν νόμιμες πρωτοβουλίες για ζητήματα τα οποία σχετίζονται με τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές τους. Ως εκ τούτου, οι δήμοι μπορούν να προχωρούν σε δράσεις αδελφοποίησης πόλεων με απώτερο σκοπό την προαγωγή των κοινωνικών, των μορφωτικών, των οικονομικών και των πολιτιστικών σχέσεων τους μεταξύ τους. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να δημιουργηθούν στενές σχέσεις ή δεσμοί και να καθιερωθεί ένα φιλικό κλίμα (eforologia, 2006). Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι η αδελφοποίηση των πόλεων ολοκληρώνεται μετά τη λήψη αποφάσεων των τοπικών (οικείων) συμβουλίων και κατόπιν της σύμφωνης γνώμης της εκάστοτε διεθνούς συνεργασίας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αυτή η κατάσταση ορίζεται σύμφωνα με τη Διυπουργική Επιτροπή και το Άρθρο 4 της Παραγράφου 2β του Νόμου 3345/2005 (Καρβούνης, 2016).

Τα μέλη της Διυπουργικής Επιτροπής είναι ο εκπρόσωπος από το Υπουργείο Εσωτερικών στη θέση του Προέδρου της και κάποιος εκπρόσωπος από το Υπουργείο Εξωτερικών όπως και εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας. Ο εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας παρίσταται σε αυτήν την επιτροπή όταν πρόκειται να συζητηθεί κάποιο θέμα Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού (Καρβούνης, 2016). Η διαδικασία μέσω της οποίας

χορηγείται η σύμφωνη γνώμη από την αρμόδια επιτροπή περιλαμβάνει τα κάτωθι στάδια (Καρβούνης, 2016):

1. Ο δήμος ο οποίος ενδιαφέρεται να προχωρήσει σε μία πράξη αδελφοποίησης με έναν αντίστοιχο οργανισμό κάποιας χώρας του εξωτερικού, οφείλει να αποστείλει ένα αίτημα στην αρμόδια Επιτροπή. Αυτό το έγγραφο αποστέλλεται στη Διυπουργική Επιτροπή πριν τον προγραμματισμό της υπογραφής του σχετικού πρωτοκόλλου της αδελφοποίησης ή του όρκου της
2. Το αίτημα της αδελφοποίησης του δήμου περιλαμβάνει το διαβιβαστικό του δήμου ο οποίος υποβάλει το αίτημά του. Σε αυτό το διαβιβαστικό ο δήμος ζητά από τη Διυπουργική Επιτροπή να χορηγήσει τη σύμφωνη γνώμη της για την αδελφοποίηση
3. Το διαβιβαστικό περιλαμβάνει ένα προσχέδιο από το πρωτόκολλο της αδελφοποίησης ή του όρκου της, όπως επίσης και την απόφαση η οποία έχει ληφθεί από το δημοτικό συμβούλιο του δήμου. Η απόφαση πρέπει να είναι ολοκληρωμένη και να παρουσιάζει με σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους επιθυμείται η αδελφοποίηση
4. Η αιτιολόγηση της απόφασης του δημοτικού συμβουλίου πρέπει να περιλαμβάνει αναλυτικά:
  - i. Το λόγο, το σκοπό αλλά και τις ανάγκες που πρόκειται να ικανοποιηθεί η αδελφοποίηση η οποία προτείνεται
  - ii. Την προστιθέμενη αξία η οποία πρόκειται να προκύψει δυνητικά για το δήμο που έχει αιτηθεί την αδελφοποίηση, αλλά και για το δήμο της αλλοδαπής για τον οποίο προτείνεται η αδελφοποίηση
  - iii. Την αναλυτική παρουσίαση και όλων των απαραίτητων πληροφοριών του δήμου της αλλοδαπής για την πρόταση της αδελφοποίησης
  - iv. Τα διάφορα θέματα με κοινό ενδιαφέρον αλλά και τους τομείς στους οποίους επιδιώκεται η συνεργασία. Όλα αυτά τα στοιχεία δεν πρέπει να ξεπερνούν τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα τα οποία προβλέπονται για τις αδελφοποιήσεις των δήμων
  - v. Τις δαπάνες οι οποίες προβλέπονται όπως επίσης και το σχέδιο για τη βιωσιμότητα της αδελφοποίησης η οποία προτείνεται.

Γράφημα 3: Στάδια χορήγησης σύμφωνης γνώμης αδελφοποίησης από τη Διυπουργική Επιτροπή

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Στην περίπτωση της αδελφοποίησης των πόλεων τα ζητήματα τα οποία πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη είναι τα εξής (Καρβούνης, 2016):

- Η πρόταση της αδελφοποίησης πρέπει να αποδεικνύει ότι συντελεί στο επιστέγασμα της συνεργασίας και όχι στην αρχή της
- Η Διυπουργική Επιτροπή δεν προχωρά στην αξιολόγηση αιτημάτων αδελφοποίησης τα οποία περιλαμβάνουν φακέλους με ελλιπή στοιχεία ή έχουν υποβληθεί με μία καθυστέρηση. Επιπλέον, άλλα αιτήματα αδελφοποίησης τα οποία δε λαμβάνονται υπόψιν αφορούν εκείνα τα οποία έχουν υποβληθεί μετά την υπογραφή του πρωτοκόλλου αδελφοποίησης ή του όρκου της. Στην περίπτωση κατά την οποία εγκριθεί το αίτημα αδελφοποίησης, οι φορείς είναι υποχρεωμένοι να αποστέλλουν στη Γραμματεία της Διυπουργικής Επιτροπής το πρωτόκολλο της αδελφοποίησης ή τον όρκο της, τα δελτία τύπου αλλά και το απαραίτητο φωτογραφικό υλικό
- Εάν η Διυπουργική Επιτροπή αποφανθεί ότι το αίτημα της αδελφοποίησης δε συμφωνεί με το Διεθνές Δίκαιο, το Εθνικό ή το Ενωσιακό Δίκαιο ή ότι δεν μπορεί να αιτιολογηθεί η πρόταση αδελφοποίησης για λόγους που δεν εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον ή τη γενική πολιτική της χώρας τότε το αίτημα πρέπει να απορριφθεί.

2.5 Πρακτική αδελφοποίησης πόλεων

Το Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Δήμων & Περιφερειών⁹, η αδελφοποίηση των πόλεων δεν αποτελεί μία πρόχειρη διαδικασία (Local & Regional Europe, 2014). Αντίθετα, έχει αναφερθεί ότι η υλοποίησή της πρέπει να λαμβάνει χώρα με προσεκτικό τρόπο και να ακολουθεί τα εξής βήματα (Καρβούνης, 2016):

1. Ο εντοπισμός του εταίρου για αδελφοποίηση ο οποίος είναι περισσότερο κατάλληλος. Αυτή η διαδικασία είναι η σημαντικότερη και αφορά το πρώτο και κρίσιμότερο βήμα για να προχωρήσει η αδελφοποίηση, η οποία είναι μοναδική. Ο κατάλληλος εταίρος για την αδελφοποίηση πρέπει να διακρίνεται για τις ομοιότητές του σε ορισμένα ζητήματα όπως είναι ο αριθμός των κατοίκων, η τοποθεσία (γεωγραφική), το εύρος των οικονομικών δραστηριοτήτων, οι ιστορικοί δεσμοί με άλλες περιοχές (κοινότητες), τα προβλήματα της καθημερινότητας σε κοινωνικό ή περιβαλλοντικό επίπεδο. Αυτό το στάδιο μπορεί να έχει μεγάλη διάρκεια καθώς οι αρμόδιοι πρέπει να αφιερώσουν αρκετό χρόνο στον εντοπισμό του κατάλληλου εταίρου ο οποίος θα έχει κοινές αντιλήψεις και προσδοκίες. Για τη διευκόλυνση εντοπισμού του κατάλληλου εταίρου μπορεί να συμβεί αναζήτηση στην επίσημη ιστοσελίδα του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Δήμων & Περιφερειών, στο γραφείο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας στις Βρυξέλλες, σε όμορους δήμους με κοινά χαρακτηριστικά που μπορεί ήδη να συνεργάζονται με εταίρους άλλων χωρών και από τις συμμετοχές σε ευρωπαϊκά προγράμματα
2. Η εξασφάλιση της συμμετοχής τόσο των πολιτών όσο και του συνόλου της κοινότητας. Οι εκπρόσωποι του δήμου οι οποίοι είναι αιρετοί ή και οι δημόσιοι υπάλληλοι αποτελούν εφαλτήριο για την προώθηση της διαδικασίας της αδελφοποίησης, αν και δεν πρέπει να είναι οι μόνοι οι οποίοι θα μπορούσαν να ασχοληθούν με αυτήν την πρωτοβουλία. Επιπλέον, είναι ωφέλιμο να συμμετέχουν σε αυτήν τη διαδικασία οι εκπαιδευτικές μονάδες, τα κέντρα αθλητισμού, τα κέντρα συγκέντρωσης ηλικιωμένων όπως επίσης και άλλοι φορείς από την τοπική κοινωνία. Δεν πρέπει να παραληφθεί η αναφορά του

---

⁹ Council of European Municipalities and Regions (CEMR)

γεγονότος ότι η αδελφοποίηση είναι καλό να χρήζει προβολής, ώστε όλη η τοπική κοινωνία να αισθάνεται ότι έχει εμπλοκή σε αυτήν. Ορισμένα στοιχεία προβολής είναι οι αφίσες ή οι πινακίδες ενημέρωσης σε κεντρικά/δημόσια σημεία/τύπος/διαδίκτυο και η παρουσίαση της ωφέλειας της διαδικασίας ώστε να ευαισθητοποιηθεί η κοινωνία και να σχηματίσει μία σωστή και ολοκληρωμένη εικόνα

3. Η διασφάλιση της διάστασης της αδελφοποίησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ένας εταίρος ο οποίος θεωρείται πετυχημένος πρέπει να συνδράμει για την ενδυνάμωση μίας ενεργού συμμετοχής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Ευρωπαίος πολίτης πρέπει να συμμετέχει στα κοινά και να προωθεί τη δημιουργία δεσμών ανάμεσα στους πολίτες ώστε να προβάλλεται η ευρωπαϊκή ενότητα και να δημιουργείται η ευρωπαϊκή ταυτότητα. Οι πολίτες με αυτόν τον τρόπο έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή και κατ' επέκταση να γνωρίσουν την κουλτούρα και την καθημερινότητα άλλων πολιτών, να συζητήσουν μαζί τους για τα προβλήματα που τους απασχολούν, να ανακαλύψουν νέα πολιτισμικά στοιχεία. Μέσα από την αδελφοποίηση οι πολίτες είναι δυνατό να αντιληφθούν ότι ανήκουν σε μία ενιαία κοινότητα με κοινές αξίες
4. Ο καθορισμός των κοινών στόχων. Το κεντρικό ερώτημα γύρω από το οποίο πρέπει να περιστρέφεται η απόφαση της αδελφοποίησης πρέπει να είναι ποιος είναι ο επιθυμητός στόχος αυτής της δράσης. Οι εταίροι οφείλουν να καθορίσουν με σαφήνεια όχι μόνο τους στόχους αλλά και τις μορφές των δραστηριοτήτων, όταν αυτό είναι εφικτό. Επιπλέον, οφείλουν να ανακοινώσουν και να τηρήσουν τις ημερομηνίες στις οποίες πρόκειται να αξιολογηθεί το σχέδιο της αδελφοποίησης. Σε περίπτωση που δε συμβούν αυτά, η αδελφοποίηση ενδεχομένως να οδηγηθεί στην αποτυχία εξαιτίας του ότι το κοινό μπορεί να αντιληφθεί κάτι λανθασμένα ή να συμβεί κάποια παρανόηση. Οι δράσεις και οι στόχοι της αδελφοποίησης πρέπει να επικαιροποιούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα, με απώτερο σκοπό ότι όλοι έχουν τις ίδιες αντιλήψεις και προτεραιότητες
5. Η δημιουργία μίας δομής υποστήριξης. Με την πάροδο των ετών η ισχύς της συνεργασίας ενδεχομένως να χάσει μέρος της δύναμής της. Μία ενεργή ομάδα σε κάθε πόλη η οποία έχει αδελφοποιηθεί πρέπει να εργάζεται μ στόχο τη διατήρηση των επαφών και του οράματος της διαδικασίας. Επίσης, αυτή η

ομάδα μπορεί να αναζητά συνεργασίες μέσω νέων σχεδίων ή ακόμη και προγράμματα χρηματοδότησης. Η συγκεκριμένη ομάδα πρέπει να έχει το ρόλο της κινητήριας δύναμης και να είναι εξουσιοδοτημένη από τον οικείο δήμο για τη συνεργασία με την αδελφή πόλη

6. Η συνεργασία με τις εκπαιδευτικές μονάδες ή με τις ομάδες των νέων. Οι εκπαιδευτικές μονάδες αλλά και οι ομάδες των νέων μπορούν να εμπλακούν στη διαδικασία της αδελφοποίησης με ποικίλους τρόπους. Ο πιο κοινός τρόπος είναι η ανταλλαγή μαθητών ή και φοιτητών για την προώθηση της συνεργασίας των αδελφών πόλεων και έτσι μπορεί να βελτιωθεί το επίπεδο του ενδιαφέροντος για την εκμάθηση της κουλτούρας ή της γλώσσας της αδελφής πόλης. Ωστόσο, σε αντίστοιχες περιπτώσεις πρέπει να συμμετέχει ένας σημαντικός αριθμός πολιτών μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί, τα στελέχη διοίκησης των εκπαιδευτικών μονάδων ή οι σύλλογοι μαθητών και φοιτητών. Ένας ακόμη τρόπο συνεργασίας των εκπαιδευτικών σχολείο είναι μέσω του διαδικτύου και των προγραμμάτων eTwinning ή eLearning τα οποία προωθούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση
7. Η αντιμετώπιση καιρίων προβλημάτων. Οι δράσεις οι οποίες προωθούνται μέσα από την αδελφοποίηση οδηγούν στην ανάπτυξη σχέσεων μέσω των οποίων οι πολίτες μπορούν να ενημερωθούν και να ευαισθητοποιηθούν για τα κοινωνικά προβλήματα της εποχής. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις ομάδες των νέων οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα ενημέρωσης ακόμη και για α ευρωπαϊκά προβλήματα (αθλητισμός, ανθρώπινα δικαιώματα, ειρήνη, κοινωνική συμμετοχή, οικονομία, πολιτική, πολιτισμός, περιβάλλον, υγεία)
8. Ο σχεδιασμός μίας σχέσης βιώσιμης. Η αποτελεσματικότητα της αδελφοποίησης πρέπει να διακρίνεται για την αντοχή της στο χρόνο και να μην παρουσιάζει μόνο τη διάθεση του δημοτικού συμβουλίου κατά την ημέρα συνεδρίασής του. Ωστόσο, αυτό απαιτεί αρκετό χρόνο ώστε να δημιουργηθούν ισχυροί φιλικό δεσμοί ή δεσμοί αλληλεγγύης ανάμεσα στους πολίτες αλλά και στις πόλεις. Στην περίπτωση μίας καταστροφής μία πόλη μπορεί να στηριχθεί στην αδελφή πόλη της και έτσι οι σχέσεις τους μπορούν να περάσουν στο διηνεκές
9. Η δημιουργία μίας κοινής βάσης για την προώθηση αλλαγών. Η σχέση αδελφοποίησης πρέπει να δημιουργεί ένα πρόσφορο έδαφος επί του οποίου θα δομηθούν νέες σχέσεις συνεργασίας και θα προωθηθούν νέες τεχνικές. Η

ανταλλαγή γνώσης και εμπειρίας είναι δυνατό να οδηγήσει στην εύρεση καινοτόμων λύσεων ή και βελτιώσεων

10. Η κατάρτιση του προϋπολογισμού. Όσο σημαντική είναι η διαδικασία εντοπισμού του κατάλληλου εταίρου, εξίσου σημαντική είναι η εξέταση των οικονομικών της αδελφοποίησης. Κάθε συνεργασία συνοδεύεται με το οικονομικό κόστος της, ανεξάρτητα από το βαθμό στον οποίο έχουν οργανωθεί ή έχουν προγραμματιστεί οι συναντήσεις σχετικά με τη συνεργασία. Οι τοπικές αρχές πρέπει να καταρτούν τον ετήσιο προϋπολογισμό τους ακόμη και εάν το κόστος είναι μικρό.

Γράφημα 4: Στάδια πραγματοποίησης αδελφοποίησης πόλεων

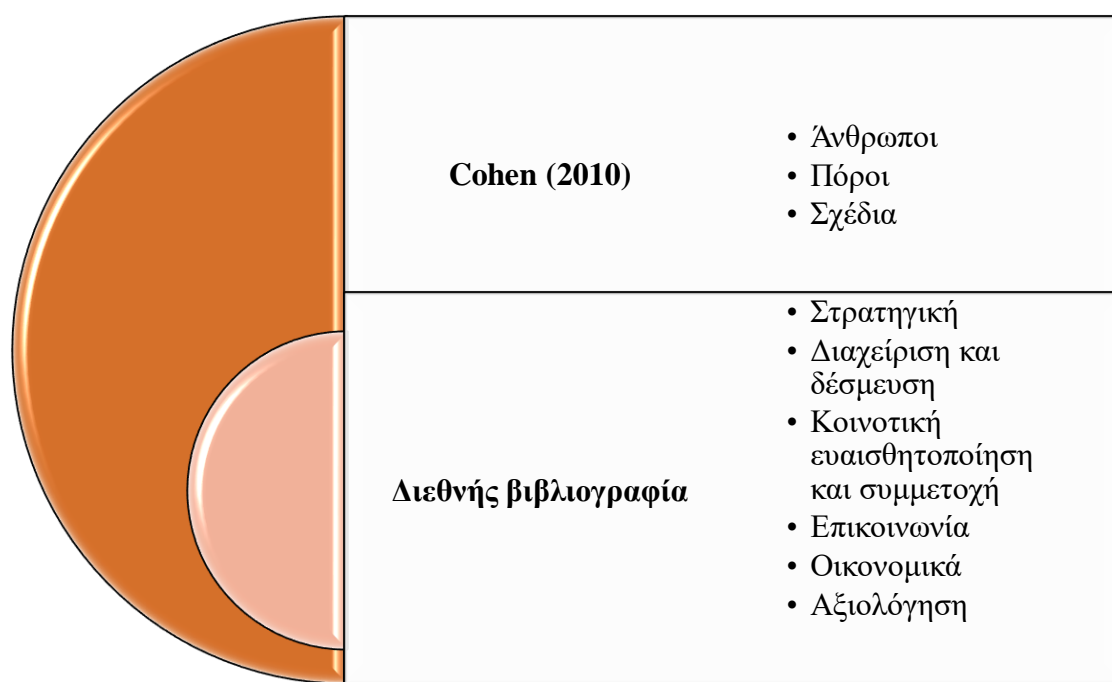
Πηγή: Ίδια επεξεργασία

2.6 Παράγοντες επιτυχίας αδελφοποίησης πόλεων

Η συμμετοχή στην αδελφοποίηση των πόλεων έχει ποικίλα πλεονεκτήματα και όπως και σε κάθε άλλη συμφωνία ή σχέση, υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες οι οποίοι

μπορούν να την επηρεάσουν (Castells, 1996; Van den Berg & van Widen, 2001). Δυστυχώς, οι μελέτες σχετικά με τους κριτικούς παράγοντες επιτυχίας της αδελφοποίησης των πόλεων είναι σπάνιες (Weyreter, 2003). Ο de Villiers (2009) προσπάθησε να συνθέσει ένα μοντέλο διαχείρισης και σχεδιασμού της διαδικασίας της αδελφοποίησης και συγκεκριμένα των παραγόντων επιτυχίας της με σκοπό τη χρήση του από τις πόλεις. Ο ερευνητής υποστήριξε ότι η εφαρμογή αυτού του μοντέλου μπορούσε να βελτιώσει αποτελεσματικά τη σχέση της επιτυχίας σε τοπικό επίπεδο (de Villiers, 2009). Μια άλλη μελέτη επιβεβαίωσε και συνόψισε την επιτυχία της αδελφοποίησης των πόλεων στους εξής παράγοντες: άνθρωποι (πολίτες), πόροι και σχέδια (Cohen, 2010).

Γράφημα 5: Παράγοντες επιτυχίας αδελφοποίησης πόλεων

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Το Γράφημα 5 παρουσιάζει τους παράγοντες επιτυχίας της αδελφοποίησης των πόλεων κατά Cohen (2010) αλλά και εκείνους οι οποίοι έχουν παρουσιαστεί στην ερευνητική βιβλιογραφία και αναλύονται στη συνέχεια ως εξής:

1. Στρατηγική. Η αποτυχία της αδελφοποίησης των πόλεων μπορεί να αντιμετωπιστεί εξ αρχής, πριν καν την αναζήτηση ενός εταίρου. Σε αυτήν την περίπτωση πρέπει να τίθενται κριτήρια για την επιλογή του εταίρου όπως είναι

οι στόχοι, το όραμα, οι κατευθυντήριες γραμμές και οι στρατηγικές (Gomes-Casseres, 1994). Μόλις η μία πόλη αντιληφθεί τι είναι αυτό το οποίο αναζητά μπορεί να ξεκινήσει τις έρευνες για τον εντοπισμό του κατάλληλου εταίρου για αδελφοποίηση. Αυτό μπορεί να συμβεί προσεγγίζοντας τις ίδιες τις πόλεις, απαντώντας σε ερωτήματα από άλλες πόλεις ή με το να απευθυνθεί κανείς σε έναν οργανισμό ή σύμβουλο ο οποίος ειδικεύεται στη διεθνή αντιστοιχίση. Ο κάθε πιθανός εταίρος πρέπει να διερευνηθούν σε βάθος. Μία παγίδα μπορεί να είναι ο αριθμός των συνεργατών που έχει μια πόλη (de Villiers, 2009). Η κάθε πόλη πρέπει να θυμάται ότι οι σχέσεις αδελφοποίησης κοστίζουν σε χρόνο και σε χρήματα. Περιορίζοντας τον αριθμό των εταίρων και επικεντρώνοντας σε ένα μικρότερο αριθμό, η συνεργασία μέσω της αδελφοποίησης μπορεί να είναι περισσότερο αποτελεσματική (Afonso, 1995). Οι αδελφές πόλεις δεν πρέπει να προχωρήσουν στην επόμενη φάση έως ότου η προηγούμενη φάση μπορεί να θεωρηθεί πετυχημένη (O' Toole, 2001)

2. Η διαχείριση και η δέσμευση. Προκειμένου να ξεκινήσει και να διατηρηθεί μία σχέση αδελφοποίησης, η υποστήριξη είναι απαραίτητη όπως επίσης και η δέσμευση του συμβουλίου. Η ποιότητα της διαχείρισης είναι εξαιρετικά σημαντική. Όπως και σε μία επιχείρηση, οι καλές οργανωτικές δομές και το λειτουργικό προσωπικό αυξάνουν την πιθανότητα επιτυχίας της αδελφοποίησης (de Villiers, 2009). Παρόλο που η αδελφοποίηση δομείται με διαφορετικό τρόπο ανάμεσα σε διαφορετικές χώρες, το Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Δήμων & Περιφερειών είναι υποχρεωμένο να δηλώσει ότι ένας τοπικός φορέας πρέπει να είναι υπεύθυνος για τη σχέση μεταξύ των πόλεων και ότι και ότι στους τοπικούς εκπρόσωπους θα μπορούσαν να εκλεγούν ακόμη και πολίτες (Twinning.org, 2008). Η σημασία της διαχείρισης των αδελφών πόλεων μπορεί να ενισχυθεί από τον πρωτόκολλο ή τον όρκο της αδελφοποίησης που πρέπει να συναφθεί και να υπογραφεί από τα συμβαλλόμενα μέρη. Η συμφωνία λειτουργεί ως ένα επιχειρηματικό σχέδιο μέσω του οποίου μπορεί να διευκρινίζεται το όραμα, οι στόχοι, οι στρατηγικές και οι δράσεις οι οποίες πρέπει να αναληφθούν (de Villiers, 2009)
3. Η κοινοτική ευαισθητοποίηση και η συμμετοχή. Η κοινοτική ευαισθητοποίηση αφορά μία σημαντική σχέση συσχέτισης με την επιτυχία και υποστηρίζεται ότι η συμμετοχή των πολιτών οδηγεί σε υψηλότερο βαθμό βιωσιμότητα της σχέσης των αδελφών πόλεων (de Villiers, 2009). Μία πιθανή θεωρία για αυτό είναι ότι

ο μέγεθος μίας πόλης και πιο συγκεκριμένα ο πληθυσμός της, επηρεάζει το επίπεδο της γνώσης και της ενημέρωσης των πολιτών σχετικά με το φαινόμενο της αδελφοποίησης. Ειδικότερα, έχει αναφερθεί ότι στις μεγαλύτερες πόλεις όπου οι ρυθμοί ζωής είναι έντονοι και οι σχέσεις απρόσωπες, οι πολίτες έχουν ελάχιστη γνώση σχετικά με την αδελφοποίηση των πόλεων, τις δραστηριότητες αυτής της διαδικασίας και συμμετέχουν λιγότερο ενεργά (Zelinsky, 1991). Σε μία παλαιότερη μελέτη του Grunert, όπως αναφέρεται από το Zelinsky (1991), στις μικρότερες δυτικοευρωπαϊκές πόλεις με πληθυσμό μικρότερο των 1,000 κατοίκων, ένα ποσοστό υψηλότερο του 75% παρακολουθούσε στενά τις τελετές της αδελφοποίησης. Οι τουρίστες οι οποίοι επισκέπτονται μί μικρή πόλη μπορεί να είναι περισσότερο ενημερωμένοι και γνώστες σχετικά με την αδελφοποίηση, συγκριτικά με μία μεγαλύτερη πόλη. Η συνειδητοποίηση της σημασίας της διαδικασίας της αδελφοποίησης μπορεί να οδηγήσει στην υψηλότερη συμμετοχή των πολιτών, γεγονός το οποίο είναι εξίσου σημαντικό με την πρωτοβουλία της αδελφοποίησης. Αυτή η διαδικασία δεν πρέπει να γίνεται αντιληπτή απλώς ως μία ανταλλαγή μεταξύ τοπικών αρχόντων, αλλά ως μία διαδικασία στην οποία πρέπει να συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότεροι πολίτες (Grosspietsch, 2010)

4. Η επικοινωνία. Οι περισσότεροι μελετητές συμφωνούν ότι η επικοινωνία είναι το κλειδί σε μία υγιή σχέση, όχι μόνο κατά τη διάρκεια της σχέσης αλλά και πριν συνταχθεί η συμφωνία της αδελφοποίησης. Σε αυτό το στάδιο καλό είναι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις της επικοινωνίας, οι οποίες πρέπει να τηρούνται καθόλη τη διάρκεια της συμφωνίας της αδελφοποίησης. Οι γλωσσικοί περιορισμοί όπως και οι πολιτιστικές διαφορές μπορεί μερικές φορές να είναι ενοχλητικές για τους πολίτες των αντισυμβαλλόμενων μερών (de Villiers, 2009)
5. Τα οικονομικά. Σε μία μελέτη για αδελφές πόλεις της Νότιας Αφρικής, μόνο το 13% αυτών είχε αξιολογηθεί ως επιτυχής, ενώ ένα ποσοστό υψηλότερο του 50% των συμφωνιών αδελφοποίησης μεταξύ του 2004 και του 2006 είχαν εγκαταλειφθεί. Ο λόγος για αυτό ήταν ότι συχνά το κόστος υπερέβαινε τα οφέλη (de Villiers, 2009). Στη διαδικασία της αδελφοποίησης οι χρηματικοί πόροι διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για τη συνέχισή της και την επιτυχία της. Ιδανικά, η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να διαθέτει ένα γενναιόδωρο προϋπολογισμό για τη διατήρηση των σχέσεων, αλλά μόνο η τοπική

υποστήριξη δεν είναι ικανή να διατηρήσει αυτήν τη σχέση ενεργή. Είναι αρκετά συνηθισμένοι οι εμπλεκόμενοι και οι πολίτες να προχωρούν σε συνεισφορές ή οι αρμόδιοι να εξετάζουν το ενδεχόμενο υποβολής αιτήσεων για χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό σημαίνει ότι οι οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι αρμόδιες επιτροπές αδελφοποιήσεων ή άλλοι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί οι οποίοι εκπροσωπούν τις τοπικές αρχές μπορούν να υποβάλουν αίτηση για επιχορηγήσεις. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ήταν πολύ πιο αυστηρή όσον αφορά την υποστήριξη έργων τα οποία έπρεπε να πληρούν όλους τους προκαθορισμένους όρους. Η διαδικασία υποβολής αίτησης αδελφοποίησης χαρακτηριζόταν από υψηλό βαθμό πολυπλοκότητας (Grosspietsch, 2010)

6. Η αξιολόγηση. Όπως οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός ή έργο, είναι καλό να πραγματοποιείται μία αξιολόγηση για το εάν οι στόχοι οι οποίοι έχουν τεθεί στην αρχή της συμφωνίας της αδελφοποίησης εκπληρώνονται. Αυτό μπορεί να συμβεί με τη σύσταση μίας ομάδας η οποία θα εκτελεί τις εμπιστευτικές εκθέσεις αξιολόγησης. Κάθε μέλος αυτής της ομάδας οφείλει να αξιολογεί τη διαδικασία της αξιολόγησης σύμφωνα με την αντίληψή του για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί ή όχι ή με συγκριτική αξιολόγηση συμμαχιών οι οποίες πρέπει ερευνώνται (de Villiers, 2009). Η τακτική αξιολόγηση και η αναθεώρηση της συμφωνίας και της σχέσης αδελφοποίησης είναι σημαντική και συνιστάται να πραγματοποιείται (Ewijk & Baud, 2009).

III. Πολιτιστική πολιτική

3.1 Ορισμός της πολιτιστικής πολιτικής

Η διχοτόμηση και η κληρονομιά του πολιτισμού, της δημιουργικότητας, της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας έχουν αναδείξει τα συστήματα αξιών, τις ιστορικές εντάσεις, την εδαφική διακύβευση και τη γενεαλογία των νομιμοποιήσεων σε σχέση με το ρόλο του πολιτισμού στη χρησιμότητα του κράτους. Επιπλέον, έχει αναδειχθεί σε ιδιαίτερο βαθμό ο ρόλος της δικαίωσης και του αγώνα στο λόγο και στην παρασιτική φύση του λόγου γενικά, και της πολιτιστικής πολιτικής ειδικότερα. Αυτή είναι η αιτία για την οποία αναζητούνται εννοιολογικές ευθυγραμμίσεις με ισχυρότερους τομείς και ιδεολογίες. Η νομιμοποίηση σε αυτούς τους λόγους υπογραμμίζει μία βαθιά κυβερνητική και εξαρτημένη πολιτιστική σφαίρα, τέτοια που είναι δύσκολο και δεν έχει νόημα να γίνεται λόγος για τον πολιτισμό, ιδιαίτερα υψηλής κουλτούρας, εκτός της κυβέρνησης και συνεπώς της πολιτικής εμπλοκής (McGuigan, 1997). Η ερευνητική κοινότητα έχει αφιερώσει έναν όγκο έρευνας για τη φύση και το σκοπό των κυβερνητικών παρεμβάσεων στον πολιτισμό ή πιο συγκεκριμένα στην πολιτική του πολιτισμού (πολιτιστική πολιτική) (Belfiore & Bennett, 2006; McGuigan J. , 1996; Sar, 2009).

Ορισμένες από τις κυβερνητικές παρεμβάσεις στον προσδιορισμό της πολιτικής του πολιτισμού αφορούσαν τις απαιτήσεις του γραφειοκρατικού υπολογισμού και των μετρήσεων (Bennett, 2007), τη διαχείριση του πολιτισμού χρησιμοποιώντας κανονισμούς όπως ανέφερε ο Adorno στο έργο του Bennett (2007), τη διοίκηση ενός κλάδου ο οποίος αντιστέκεται στον προγραμματισμό και στην εσωτερική ουσία των οργανισμών (Bennett, 2007) και στο βαθμό στον οποίο υπάρχουν ευρείες ερμηνείες της έννοιας του πολιτισμού από κυβερνητικής οπτικής (Mundy, 2000). Ορισμένοι από αυτούς τους ισχυρισμούς σχετικά με την πολιτιστική πολιτική αντανακλούν ένα βαθμό ρομαντισμού στην πρόταση της αδυναμίας διαχείρισης της ηθικής ιδιαιτερότητας και δραστηριότητάς του. Η μεταβαλλόμενη και πολιτική/απολιτική φύση του πολιτισμού παρέχει ιδιαίτερες προκλήσεις για το κάθε κράτος. Εάν επιθυμείται η προσέγγιση της πολιτικής ως γραφειοκρατική, κρατική δράση και ο τρόπος συσχετισμού της με την περίπτωση της δημιουργικής πόλης. Επομένως, μια ευρεία κατανόηση της πολιτιστικής

πολιτικής είναι απαραίτητη, καθώς και οι αναφορές για τις ιστορικές αντηχήσεις οι οποίες στηρίζουν τον όρο (Belfiore & Bennett, 2006).

Ο Ahearne (2009) μέσα από τη μελέτη του επικεντρώθηκε κυρίως στις τέχνες περιγράφοντας το πεδίο της πολιτιστικής πολιτικής ως έναν τομέα με συνειδητά δημιουργημένα συμβολικά έργα. Η πολιτιστική πολιτική έχει διευρυνθεί τις τελευταίες δεκαετίες και έχει αναφερθεί ότι περιλαμβάνει μία σειρά από δημιουργικές πρακτικές, τομείς και δραστηριότητες όπως είναι η πολιτιστική κληρονομιά, ο κινηματογράφος, η μόδα, η τηλεόραση, το παιχνίδι, η κοινοτική πολιτιστική ανάπτυξη και τα φεστιβάλ (Ahearne, 2009). Οι Bell & Oakley (2015) με τη σειρά τους υποστήριξαν ότι στις δυτικές κοινωνίες, η πολιτιστική πολιτική:

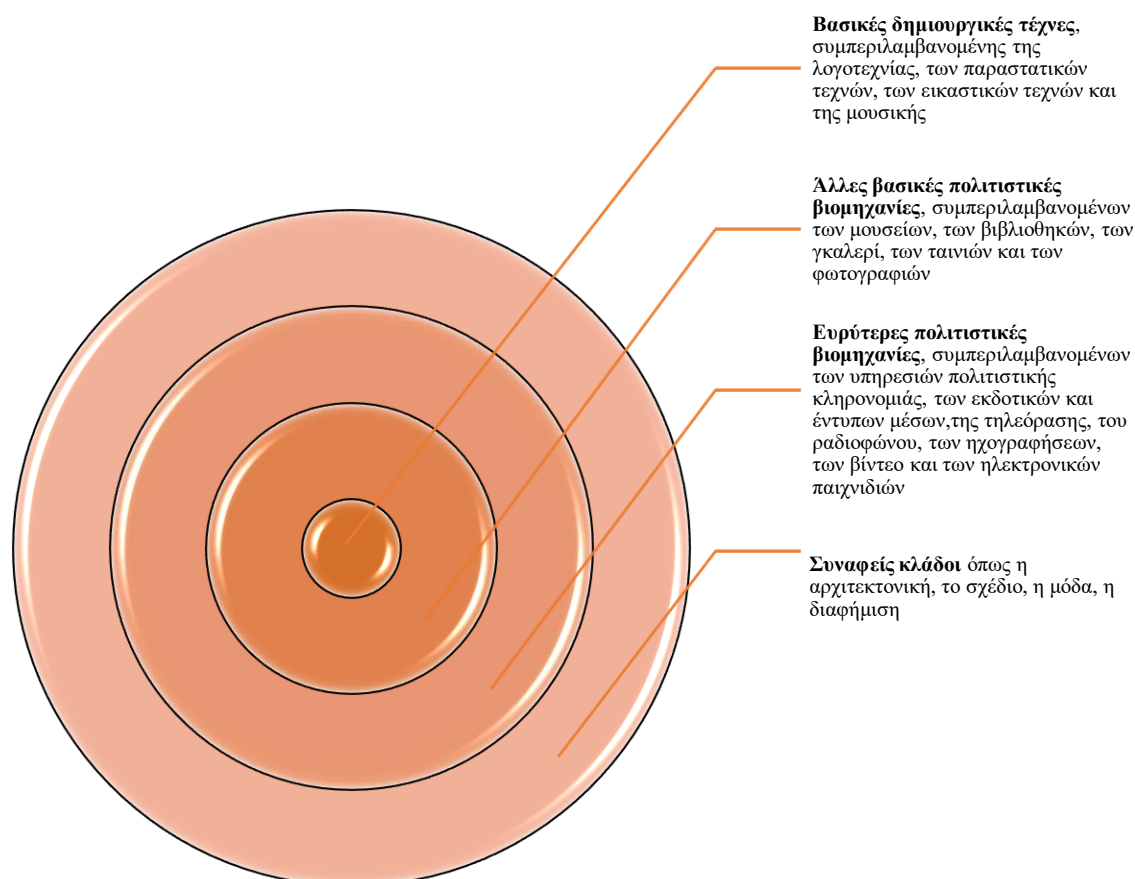
«τείνει να περιορίζεται στην έννοια των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων».

Σε συνέχεια αυτού έχει επίσης επισημανθεί ότι η πολιτιστική πολιτική αποτελεί μία ευρεία βάση από μορφές και στυλ πολιτικής. Ωστόσο, αυτή η συζήτηση περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της πολιτιστικής πολιτικής στον τομέα των τεχνών και του πολιτισμού, ο οποίος περιλαμβάνει τόσο τις ερασιτεχνικές όσο και τις επαγγελματικές παραγωγή, τη συντήρηση, την υποστήριξη και την παρουσίαση αυτών των μορφών (Bell & Oakley, 2015). Ο Throsby (2008) παρείχε μία καθοδήγηση στο πεδίο εφαρμογής της πολιτιστικής πολιτικής μέσω του μοντέλου των ομόκεντρων κύκλων. Το εν λόγω μοντέλο παρέχει τέσσερις ταξινομήσεις της βιομηχανίας οι οποίες συμβάλλουν στην παραγωγή και διανομή πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών (Throsby, 2008).

Στο Γράφημα 6 το οποίο ακολουθεί παρουσιάζεται το μοντέλο των ομόκεντρων κύκλων του Throsby (2008) για το πεδίο εφαρμογής της πολιτιστικής πολιτικής και συγκεκριμένα για την πολιτιστική και δημιουργική βιομηχανία. Παρατηρώντας το ακόλουθο γράφημα γίνεται αντιληπτό ότι ο κεντρικός κύκλος, ο οποίος αντιπροσωπεύει τις δημιουργικές τέχνες περιλαμβάνει τη λογοτεχνία, τη μουσική, τις παραστατικές τέχνες και τις εικαστικές τέχνες. Ο επόμενος κύκλος του μοντέλου (δεύτερος), ο οποίος αντιπροσωπεύει τις άλλες βασικές πολιτιστικές βιομηχανίες περιλαμβάνει τις υπηρεσίες οθόνης, τις λειτουργίες συντήρησης, διανομής και καταγραφής που παρέχονται από ιδρύματα όπως είναι τα μουσεία, οι βιβλιοθήκες και οι γκαλερί. Αυτά τα ιδρύματα αντιπροσωπεύουν τα βασικά στοιχεία του τομέα των τεχνών, με την προσθήκη χώρων των παραστατικών τεχνών στον κύκλο της κεντρικής

πολιτιστικής βιομηχανίας (Throsby, 2008). Η εστίαση στις κεντρικές σφαίρες του Throsby (2008) στον τομέα των τεχνών και του πολιτισμού δεν αγνοεί την ευρύτερη εμβέλεια της πολιτιστικής πολιτικής στην εμπορική, δημιουργική βιομηχανία και άλλους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της υγείας, της εκπαίδευσης, της κοινότητας και της κοινωνικής ανάπτυξης.

Γράφημα 6: Μοντέλο ομόκεντρων κύκλων πεδίου εφαρμογής πολιτιστικής πολιτικής για την πολιτιστική και δημιουργική βιομηχανία

Πηγή: Throsby (2008)

Ο Throsby (2008) επέλεξε να τοποθετήσει στους κεντρικούς κύκλους του μοντέλου των ομόκεντρων κύκλων ως βάση ή αφετηρία για την πολιτιστική παραγωγή και πιο συγκεκριμένα την πηγή της καλλιτεχνικής μορφής και το περιεχόμενο από το οποίο μπορούν να αναπτυχθούν άλλα πολιτιστικά και δημιουργικά αποτελέσματα. Το μοντέλο υποθέτει ότι τα πολιτιστικά αγαθά και οι υπηρεσίες έχουν δύο βασικές αξίες, οι οποίες είναι η πολιτιστική και η οικονομική (Throsby, 2008). Τοποθετώντας τις βασικές, δημιουργικές τέχνες στο επίκεντρο του μοντέλου των ομόκεντρων κύκλων, ο

Throsby (2008) ήλπιζε ότι θα μπορούσε να προχωρήσει στην ενδυνάμωση του πολιτιστικού προσανατολισμού της πολιτιστικής πολιτικής, αντί να αντιμετωπίζεται απλώς ως ένα υποσύνολο της οικονομικής πολιτικής.

Οι Bakhshi, Cunningham & Briggs (2016) πρότειναν ότι μετά από μία περίοδο βελτίωσης της αξίας της δημιουργικής βιομηχανίας είναι ωφέλιμο να στραφεί η προσοχή προς την αξία της πολιτιστικής βιομηχανίας. Ο Holden (2006; 2015) αποτελεί ένα σύγχρονο ερευνητή ο οποίος εξέτασε τις τοποθεσίες των τεχνών και του πολιτισμού οι οποίες δε λάμβαναν κάποια κρατική ή ιδιωτική χρηματοδότηση και θεωρούνταν ως μη εμπορικά μέρη. Σε αυτήν την κατηγορία εντάσσονταν εθελοντικές κοινοτικές δραστηριότητες όπως οι ερασιτεχνικές θεατρικές και οι κοινοτικές χορωδίες καθώς και τα άτομα ή οι ομάδες που παρουσίαζαν μουσική ή βίντεο δικής τους παραγωγής (Holden, 2015). Ο Holden (2015) τόνισε ότι ο ερασιτεχνικός και ο επαγγελματικός, εμπορικός τομέας αγνοούνταν σε ένα σημαντικό βαθμό από την πολιτιστική πολιτική. Ο Belfiore (2016), το έργο του οποίου βασίζεται στην κοινωνιολογική και πολιτισμική έρευνα του Bourdieu του έτους 1984, υπογράμμισε τη δυναμική η οποία είναι εγγενής στην ανάπτυξη και στην εφαρμογή της πολιτιστικής πολιτικής. Αυτή η άποψη υποστηρίζει ότι (Belfiore, 2016),

« (...) οι διαφορετικές κοινωνικές ομάδες απολαμβάνουν όχι μόνο διαφορετικά επίπεδα πρόσβασης σε διαφορετικές μορφές καλλιτεχνικής και πολιτιστικής δέσμευσης, αλλά και διαφορετική πρόσβαση στη δύναμη να προσδίδει αξία και να νομιμοποιεί τις αισθητικές και πολιτισμικές πρακτικές».

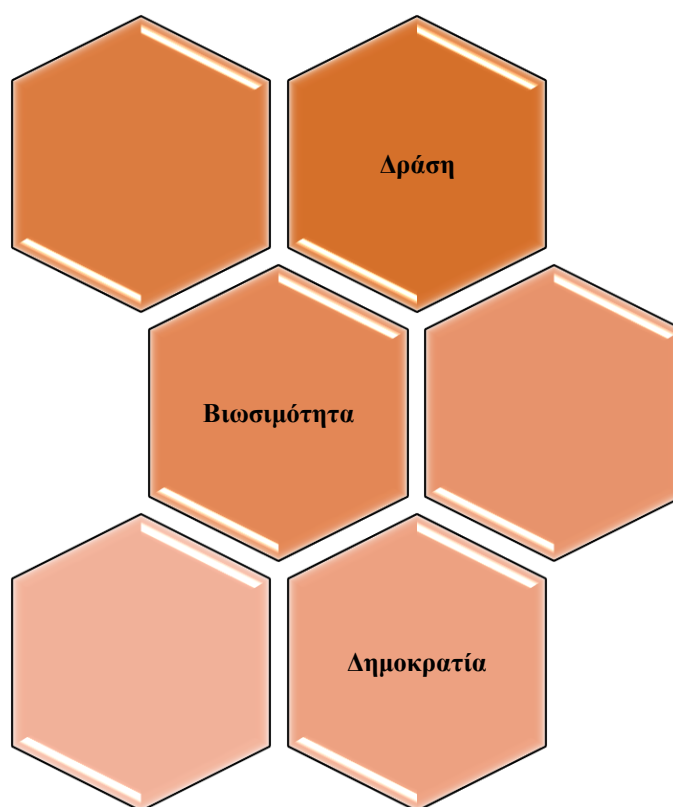
Ο Belfiore (2016) ανέφερε ότι η συζήτηση σχετικά με την πολιτισμική πολιτική, δε συνδέεται ουσιαστικά με τις πολιτιστικές ανισοροπίες ισχύος. Οπότε, η πολιτιστική πολιτική αφήνεται να εστιάσει σε εγκεκριμένα από την κυβέρνηση οργανικά επιχειρήματα, στα οποία η προσοχή επικεντρώνεται μόνο στους νικητές ή σε εκείνους οι οποίοι διαθέτουν την πλατφόρμα να αποδείξουν τη νομιμότητα της πρακτικής τους για επιδότηση (Belfiore, 2016). Ο ισχυρισμός του Throsby (2008) ότι ο προσανατολισμός της πολιτιστικής πολιτικής πρέπει να είναι πρωτίστως πολιτιστικός, περιλαμβάνει μία δημόσια συζήτηση και προσομοιάζει με τον ισχυρισμό του Belfiore (2016). Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι απαιτούνται κριτικές προσεγγίσεις για τη συζήτηση και την ανάπτυξη της πολιτιστικής πολιτικής. Αυτές οι προσεγγίσεις πρέπει να υπερβαίνουν τις συμπεριφορές της συμπερίληψης για να επιτρέψουν στις κοινότητες

να αρθρώσουν τις δικές τους αξιώσεις για την πολιτιστική εξουσία και αξία (Belfiore, 2016; Throsby, 2008). Τότε, η πολιτιστική πολιτική πρέπει να επεκταθεί πέρα από την ομάδα που ο Dye, στη μελέτη των Primorac, Obuljen & Uzelac (2014), αναφέρει ως μία μικρή ομάδα των «ελίτ μυημένων», για να συμπεριλάβει τις αντιλήψεις εκείνων εκτός της κυβέρνησης, των οικονομικών συμβούλων και των επαγγελματιών του τομέα των τεχνών και του πολιτισμού.

3.2 Βασικά θέματα της πολιτιστικής πολιτικής

Τα βασικά θέματα που προσδιορίζονται στη βιβλιογραφία για την πολιτιστική πολιτική είναι η δράση, η βιωσιμότητα και η δημοκρατία (Toledo-Silva, 2015).

Γράφημα 7: Βασικά θέματα της πολιτιστικής πολιτικής

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Όσον αφορά το φάσμα πολιτιστικής αξίας υπό το πρίσμα του Holden (2006) και την έρευνα στο σκεπτικό της θεσμικής αξίας του John Maynard Keynes, η σύγχρονη νεοφιλελεύθερη εστίαση στην αξία των εργαλείων φαίνεται ότι αν και κατά το

παρελθόν χρηματοδοτούνταν πλέον η κατάσταση έχε αλλάξει ριζικά (Jancovich, 2017; Raquette & Redaelli, 2015). Η εμφάνιση των τεχνών, των πολιτισμικών οικοσυστημάτων και της γλώσσας της οικολογίας στις αρχές της δεκαετίας του 2000 δεν ισοδυναμεί μόνο με την αυξημένη ευαισθητοποίηση για το φυσικό περιβάλλον στο πλαίσιο της δημόσιας πολιτικής. Αντίθετα, αντανακλά το αυξημένο επίπεδο ευαισθητοποίησης σχετικά με την πολυπλοκότητα των δικτύων τα οποία λειτουργούν εντός και γύρω από τις τέχνες και τον πολιτισμό (Dovey, Moreton, Sparke, & Sharpe, 2016; Holden, 2015). Το μοντέλο των ομόκεντρων κύκλων του Throsby (2008) αντιπροσωπεύει ένα υποσύστημα της ευρύτερης οικολογίας ή υπερσυστήματος στη θεωρία του δικτύου της πολιτικής (Althaus, Bridgman, & Davis, 2017; Cairney, 2020), το οποίο καθιστά ακόμη περίπλοκη τη διαδικασία προσδιορισμού της έννοιας της πολιτιστικής πολιτικής (Cairney, 2020).

3.2.1 Η δράση και η πολιτιστική πολιτική

Μία τάση η οποία εντοπίζεται στη βιβλιογραφία είναι η κοινή συγχώνευση της πολιτιστικής πολιτικής με την πολιτιστική δράση των κυβερνήσεων και άλλων εξουσιοδοτημένων φορέων. Τα στοιχεία της πολιτιστικής πολιτικής περιέχουν τακτικά τον όρο πολιτιστική δράση, ο οποίος χρησιμοποιείται συχνά ως συνώνυμος της (Toledo-Silva, 2015). Η Παγκόσμια Επιτροπή Πολιτισμού και Ανάπτυξης είχε αναλάβει την αξιολόγηση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, με απώτερο σκοπό να παρέχει πολιτικά προσανατολισμένες προτάσεις για βραχυχρόνια και μακροχρόνια δράση και την κάλυψη των πολιτιστικών αναγκών στο πλαίσιο της ανάπτυξης. Η έκθεση υπογράμμισε τη σημασία της δράσης και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των υπουργείων και των φορέων για την επίτευξη των αποτελεσμάτων της πολιτιστικής ανάπτυξης. Κύριο χαρακτηριστικό των συστάσεων για την πολιτική ήταν οι πρωτοβουλίες προσανατολισμένες στη δράση, όπως οι συνεργασίες χρηματοδότησης, τα πνευματικά δικαιώματα, η νομοθεσία, η ευαισθητοποίηση και η κατάρτιση για την υποστήριξη της δημιουργικής και πολιτιστικής πολυφωνίας (Wright, 2015).

Ο Mulcahy (2006) σημείωσε ότι αυτή η συγχώνευση της πολιτικής με τη δράση εκτείνονταν στην πρακτική και στην εφαρμογή όπου η πολιτιστική πολιτική ήταν σε μεγάλο βαθμό το άμεσο αποτέλεσμα των δράσεων και των αποφάσεων, οι οποίες λαμβάνονταν χωρίς πολιτική πρόθεση. Ο Ahearne (2009) αναφέρθηκε σε αυτό το είδος

χάραξης πολιτικής ως μία σιωπηρή ή αποτελεσματική πολιτική, γεγονός το οποίο ήταν συνώνυμο με οποιαδήποτε στρατηγική ή απόφαση που θα μπορούσε να επηρεάσει την κουλτούρα μίας περιοχής και θα ήταν δυνατό να αναφερθεί ως πολιτιστική πολιτική. Επίσης, ο Gray (2010) μέσα από τη μελέτη του πρότεινε ότι η ασάφεια της πολιτικής υποστήριζε τη βραχυπρόθεσμη πολιτιστική δράση. Εξετάζοντας αυτήν την ασάφεια και τις χρήσεις της, η πρόταση του Gray (2010) ήταν ότι η πολιτιστική πολιτική αφορούσε μία καθορισμένη πορεία δράσης για την αντιμετώπιση ενός συγκεκριμένου πολιτιστικού ζητήματος, συμπεριλαμβανομένου του να μη γίνει καμία απολύτως ενέργεια. Ενάντια σε αυτήν την ασάφεια, ο Skilling (2005) είχε προφέρει ότι η πολιτιστική πολιτική θα μπορούσε να αποτελέσει την κάλυψη, η οποία σχεδιάζεται για να προσομοιάσει μία κατάσταση όπου μία κυβέρνηση δεν είναι παρούσα όταν πρέπει ή δεν ενεργεί με τον ορθό τρόπο. Η πολιτική στην πράξη πρέπει να έχει σαφείς στόχους, ώστε το κοινό να μπορεί να διαμορφώσει μία κριτική πολιτιστική δράση (Skilling, 2005).

3.2.2 Η βιωσιμότητα και η πολιτιστική πολιτική

Το θέμα της βιωσιμότητας εκδηλώνεται με τρεις τρόπους στη βιβλιογραφία. Στο πρώτο σκέλος περιλαμβάνεται η στήριξη του επαγγελματικού τομέα των τεχνών και του πολιτισμού, η υποστήριξη της ανθεκτικότητας και της αντοχής του. Συνεχίζοντας, το δεύτερο επικεντρώνεται στη διατήρηση των τεχνών και της πολιτιστικής υποστήριξης μέσω του ωφελιμισμού και στο τρίτο σκέλος παρατηρείται μία σαφής εστίαση στο ρόλο του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη (Mangset, Heian, Kleppe, & Løyland, 2018). Οι Jancovich & Stevenson (2019) υποστήριξαν ότι υπάρχει μικρή βούληση μεταξύ των πολιτικών να αντιμετωπίσουν την ευρεία έλλειψη δημόσιας δέσμευσης με τα περισσότερο επιδοτούμενα τμήματα του τομέα των τεχνών και του πολιτισμού. Η μεταπολεμική εστίαση του κράτους πρόνοιας στις εγγενείς και θεσμικές αξίες του πεδίου της πολιτιστικής πολιτικής υποχώρησε μεταξύ της δεκαετίας του 1980 και του 1990 δίνοντας έμφαση στην αξία των εργαλείων και ιδιαίτερα στην ανάγκη για οικονομική ανθεκτικότητα και ανάπτυξη του επαγγελματικού τομέα των τεχνών και του πολιτισμού (Jancovich & Stevenson, 2019).

Οι ερευνητές του πεδίου της πολιτιστικής πολιτικής έχουν παρατηρήσει ότι η νέα μορφή της δημόσιας διοίκησης δίνει έμφαση στη μέτρηση, στη συλλογή των

δεδομένων, στην αξιολόγηση, στον καθορισμό των στόχων, στη σχέση ανάμεσα στην ποιότητα και στην τιμή, στους δείκτες απόδοσης και σε μία σειρά καινούργιων μετρήσεων και αξιολογήσεων της επιτυχίας (Belfiore & Bennett, 2006; Bell & Oakley, 2015; Mulcahy, 2017). Ο Gray (2010) τόνισε ότι δεν αποτελούσε έκπληξη το γεγονός ότι η έμφαση στην πολιτιστική πολιτική είχε μετατοπιστεί στους εργαλειακούς στόχους ή σε δευτερεύουσες αξίες όπως η βιωσιμότητα και η ανάπτυξη του πεδίου της, οι οποίες επιφέρουν και την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξή της όπως είχε αναφέρει ο Rosenstein (2019). Ο Mulcahy (2017) περιέγραψε αυτή την προσέγγιση ως πολιτισμικό ωφελιμισμό και ο Gray (2010) ως πολιτιστική εμπορευματοποίηση. Από την άλλη πλευρά οι Oakley & Banks (2020) επέκριναν την προσέγγιση της δημιουργικής οικονομίας ως μη βιώσιμη, προτείνοντας ότι επιδιώκει να εκσυγχρονίσει ένα απαρχαιωμένο μοντέλο επέκτασης με γνώμονα την αγορά και την τεχνολογία, κατά τη διάρκεια οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Ο Johanson (2008) προώθησε την έννοια της βιωσιμότητας ως βασικής υπεύθυνης της πολιτιστικής πολιτικής, υποστηρίζοντας ότι αυτή παρέχει ένα πλαίσιο για τα άτομα και τις κοινότητες να συμμετέχουν στην κοινωνική αλλαγή και στην προσαρμογή της κοινωνίας μέσω της τέχνης και των πολιτιστικών μορφών που έχουν στη διάθεσή τους. Ο Ragsdale (2013) υποστήριξε ότι η βιωσιμότητα είναι ένα ηθικό ζήτημα για τις τέχνες και τον πολιτισμό, υποστηρίζοντας ότι η ταχύτητα και η απληστία που συνδέονται με τους ανθεκτικούς οργανισμούς και η «συγκεντρωμένη» ανάπτυξη πρέπει να μετατοπιστούν σε μία άποψη η οποία να λαμβάνει υπόψη το υπερ-σύστημα. Σύμφωνα με τον Throsby (2018) η έννοια του υπερ-συστήματος περιγράφεται ως μία αρχή της διασύνδεσης του πολιτιστικού πλαισίου Αειφορίας, όπου υπάρχουν οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές αλληλεξαρτήσεις. Επίσης, έχει αναφερθεί ότι ο πολιτισμός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη βιώσιμη ανάπτυξη. Από την άποψη της πολιτικής, η διασύνδεση σχετίζεται ιδιαίτερα με την επιθυμία να έρθει κανείς σε επαφή με την οικονομική και την πολιτιστική ανάπτυξη των χωρών η οποία λαμβάνει χώρα σταδιακά (Throsby, 2018).

3.2.3 Η πολιτιστική δημοκρατία

Αρκετά συνυφασμένο με το θέμα της βιωσιμότητας είναι επίσης το θέμα της δημοκρατίας (Mulcahy, 2017). Η UNESCO (2017) διακρίνεται για τους ισχυρούς δεσμούς μεταξύ της πολιτιστικής δημοκρατίας και της βιώσιμης ανάπτυξης, γεγονός το οποίο συνιστά στην ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη συνεχή ανάπτυξη, την υπεράσπιση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της πολιτιστικής πολιτικής. Σε αντίθεση με την κατηγορία του δημοκρατικού προσανατολισμού του Mulcahy (2006), όπου περιγράφεται ένας εκδημοκρατισμός του πολιτισμού, το θέμα της πολιτιστικής δημοκρατίας αφορά τις μη-μυστηριώδεις, πολιτιστικά παμφάγες προσεγγίσεις της πολιτιστικής πολιτικής και της συμμετοχής του κοινού στη χάραξη της (UNESCO, 2017). Η έκθεση της UNESCO (2017) είχε προαναγγείλει την ανάγκη για την εύρεση εναλλακτικών προσεγγίσεων του δημοκρατικού προσανατολισμού ως την κυρίαρχη προσέγγιση με γνώμονα την ακριβή προσφορά είναι ακριβή. Ο Mangset (2020) αμφισβήτησε αν ήταν δυνατή μία περισσότερο δημοκρατική προσέγγιση της πολιτικής. Θεωρεί ότι μια εποχή μετά την πολιτιστική πολιτική θα μπορούσαν να ξεκινήσουν ορισμένες συζητήσεις σχετικά με την προώθηση του νεοφιλελευθερισμού και της νέας μορφής δημόσιας διοίκησης (Mangset, 2020)

Ο εκδημοκρατισμός του πολιτισμού έχει υποστηριχθεί ότι έχει αποτύχει σε μεγάλο βαθμό παρά τη διεύρυνση των ορισμών του πολιτισμού. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι η πρόσβαση του κοινού σε πολιτιστικά ιδρύματα έχει αυξηθεί, η δημόσια επιχορήγηση συνεχίζει να ευνοεί τις ελίτ μορφές τέχνης του σύγχρονου αιώνα (Mangset, 2020). Ομοίως, οι Jancovich & Stevenson (2019) παρατήρησαν ότι η αύξηση του επιπέδου της πολιτιστικής συμμετοχής μέσω της πολιτιστικής πολιτικής, δεν έχει οδηγήσει στη βελτίωση της ενασχόλησης με τις επιδοτούμενες τέχνες. Παράλληλα, σημειώθηκε ότι ενώ οι κοινότητες αξιολογούσαν σε υψηλό επίπεδο τις δικές τους τέχνες και τις πολιτιστικές δραστηριότητες, η πολιτιστική πολιτική είχε αγνοήσει σε μεγάλο βαθμό τις ερασιτεχνικές και τις κοινοτικές τέχνες στο επίπεδο της πολιτιστικής συμμετοχής. Η απουσία συμμετοχής των πολιτών στο πεδίο της πολιτιστικής πολιτικής εντοπιζόνταν επίσης στο επίπεδο της παροχής συμβουλών και της λήψης αποφάσεων για τη χρηματοδότηση των τεχνών και του πολιτισμού (Jancovich & Stevenson, 2019). Οι Blühdorn & Butzlaff (2020) πειρέγραψαν τη δημοκρατική διαδικασία ως τον αγώνα για τη διατήρηση της διαφοράς, της διαφωνίας και της σύγκρουσης, η οποία μπορούσε να εφαρμοστεί στην ανάπτυξη της πολιτιστικής πολιτικής.

Αν και ο Ragsdale (2013) υποστήριξε ότι η βιωσιμότητα ήταν ηθική υπεύθυνη για την πολιτιστική πολιτική, επισημάνθηκε επίσης η δημοκρατική υποχρέωση της πολιτιστικής πολιτικής για την περιγραφή του υπερ-συστήματος ως μία συνάφειας της σχέσης ανάμεσα στις τέχνες και στα άτομα. Επίσης, ο Johanson (2008) επεσήμανε ότι η πολιτιστική πολιτική έπρεπε να ήταν κοινωνικά υπεύθυνη παρέχοντας στα άτομα την ευκαιρία να συμμετάσχουν στο συνεχή πολιτιστικό διάλογο, όπως αυτός διαμορφώνονταν.

IV. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

4.1 Ευρωπαϊκή εμπειρία πολιτιστικής πολιτικής

Ο Παπαγιάννης (1995) σημείωσε ότι κατά το 1988 είχε δημιουργηθεί μία επιτροπή σχετική με τα πολιτιστικά θέματα στην Ευρώπη¹⁰ με απώτερο σκοπό τη διαφύλαξη της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς της. Επιπλέον, αυτή η επιτροπή επεδίωκε την προώθηση της καλλιτεχνικής δημιουργίας και της εξασφάλισης της ισότιμης πρόσβασης των πολιτών σε αυτήν (Παπαγιάννης, 1995). Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στην Ευρώπη είχε παρατηρηθεί η συγκρότηση τω εξής οργάνων με στόχο τη διαχείριση και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα όργανα αυτά ήταν τα ακόλουθα (Ζορμπά, 2014):

- Η Επιτροπή του Πολιτισμού και της Παιδείας, η δικαιοδοσία του οποίου ήταν του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
- Το Συμβούλιο για την Παιδεία, τη Νεολαία, τον Πολιτισμό και τον Αθλητισμό, η δικαιοδοσία του οποίου ήταν του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ο Εκτελεστικός Οργανισμός για την Εκπαίδευση των Οπτικοακουστικών Θεαμάτων και του Πολιτισμού, η δικαιοδοσία του οποίου ήταν της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- Η Επιτροπή σχετικά με την Εκπαίδευση, τη Νεολαία, τον Πολιτισμό και την Έρευνα, η δικαιοδοσία της οποίας ήταν της Επιτροπής των Περιφερειών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει την παράδοση ότι αποτελείται από διαφορετικά κράτη-μέλη τα οποία έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα, διαφορετικές παραδόσεις και διαφορετική γλώσσα, αλλά βρίσκονται σε ένα πλαίσιο με κοινή γεωγραφία και ιστορία (Καρβούνης, 2007). Αυτή η ένωση έχει το χαρακτήρα ενός ομοσπονδιακού κράτους στο οποίο υπάρχει μία κοινή νομισματική βάση αλλά και ορισμένοι κοινοί εκπαιδευτικοί, κοινωνικοί, περιβαλλοντικοί, πολιτικοί και πολιτιστικοί κανόνες. Σε μία προσπάθεια να μη διογκωθούν οι δυσκολίες και τα εμπόδια ανάμεσα στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προωθείται ο πολιτισμός ως ένας σύνδεσμος για τον προσδιορισμό της κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας (Παπαγιάννης, 1995). Έχοντας ως γνώμονα όσα αναφέρθηκαν και κυρίως τη γεφύρωση πιθανών ανισοτήτων ή διαφορών

---

¹⁰ Επιτροπή Πολιτιστικών Θεμάτων

μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν υιοθετηθεί οι αρχές των οργάνων της. Ο κεντρικός άξονας αυτών των αρχών είναι η δημοκρατία καθώς επίσης και η ανάγκη για την ενεργό συμμετοχή και την κινητοποίηση των πολιτών εντός μίας διαπολιτισμικής και ανθρωποκεντρικής κοινότητας (Αθανασοπούλου, 2002).

Η Αθανασοπούλου (2002) ανέφερε ότι η αρχή της επικουρικότητας όπως και η αρχή της ενσωμάτωσης αποτελούσαν τις βασικές αρχές μέσω των οποίων μπορούσαν να λειτουργήσουν τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της προώθησης της πολιτιστικής πολιτικής. Ειδικότερα (Αθανασοπούλου, 2002):

- Η αρχή της επικουρικότητας αναφέρει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να έχει μία βοηθητική/επικουρική παρέμβαση στο κάθε κράτος-μέλος της το οποίο αντιμετωπίζει μία αδυναμία να πετύχει τους προκαθορισμένους στόχους των δράσεων ή όταν απουσιάζει το θεσμικό πλαίσιο
- Η αρχή της ενσωμάτωσης διασφαλίζει ότι η πολιτιστική διάσταση είναι καλό να αναγνωρίζεται αλλά και να υπολογίζεται σε κάθε δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μία ακόμη αρχή των πολιτιστικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η αρχή της πολιτιστικής ανάπτυξης και της συνοχής, μέσω της οποίας αναγνωρίζεται ο πολιτισμός ως μία διάσταση με κρατικό παρεμβατισμό και σχεδιασμό. Με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατό να εξισορροπηθούν οι ανισότητες των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων με εσωτερικό τρόπο και περιορίζοντας το έλλειμμα της δημοκρατίας αλλά αναπτύσσοντας τις συνεργασίες σε περιφερειακό και σε διευρωπαϊκό επίπεδο (Αθανασοπούλου, 2002). Δεν πρέπει να παραληφθεί η αναφορά του γεγονότος ότι η αφοσίωση στον ενιαίο ευρωπαϊκό πολιτισμό και ο σεβασμός στη διαφορετικότητα των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως αρχή αναγνωρίζεται η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς (άυλη, υλική) σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ο στόχος αυτής της αρχής είναι η δημιουργία μίας κοινής και αξιόλογης ευρωπαϊκής ταυτότητας με πολυπολιτισμικό χαρακτήρα. Ωστόσο, αυτή η πιθανότητα έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία το κάθε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης παραδοσιακά τείνει να ακολουθεί μία διαφορετική δομή πολιτισμού (θεσμός, νόμος) και απαιτεί τη συναίνεση των κρατών στο πλαίσιο της πολιτιστικής ενοποίησης (Richards, 2000).

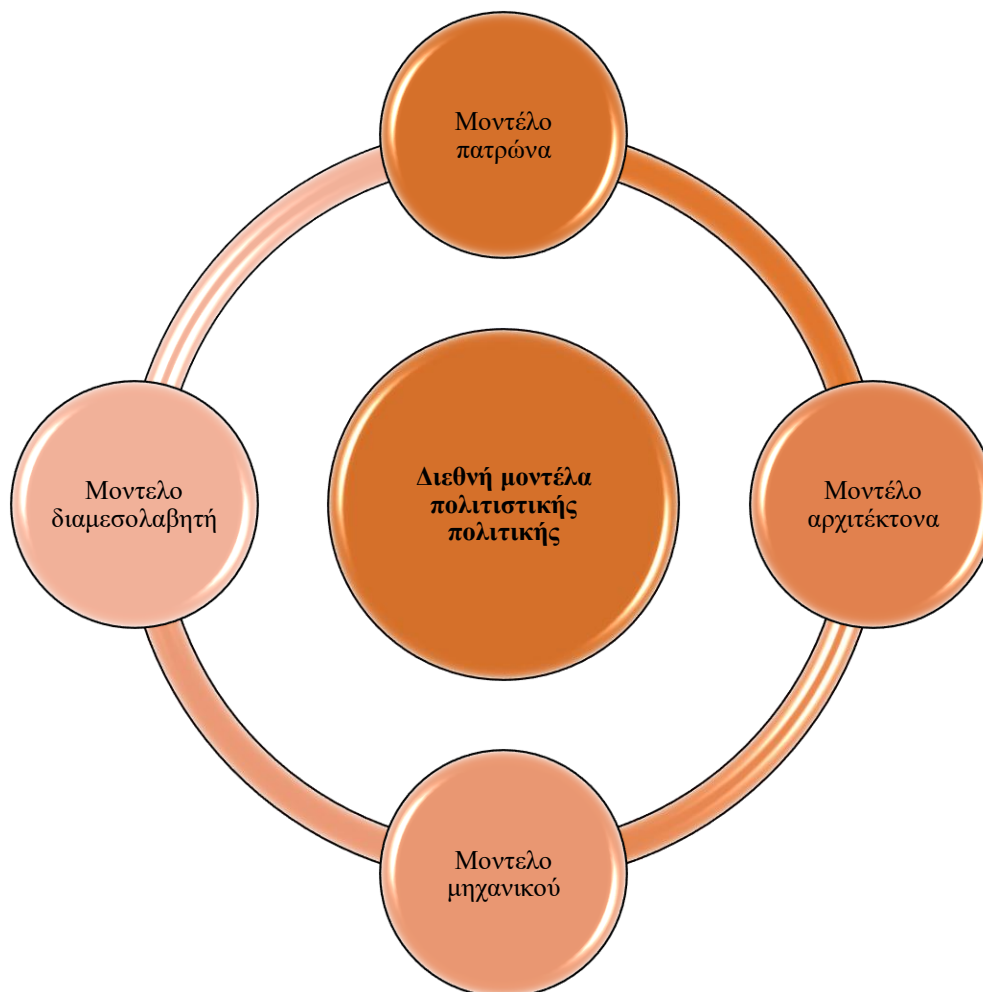
4.2 Μοντέλα πολιτιστικής πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο

Τα μοντέλα σχετικά με την πολιτιστική πολιτική σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν παρουσιαστεί από τον Craik (2007) και χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

1. Το μοντέλο του πατρώνα. Τα βασικά χαρακτηριστικά σε αυτό το μοντέλο είναι ότι το κάθε κράτος αναλαμβάνει το ρόλο του προστάτη των δραστηριοτήτων του πολιτιστικού τομέα και η διαδικασία λήψης αποφάσεων συμβαίνει μέσα από ένα συμβούλιο. Επιπλέον, η χρηματοδότηση κατανέμεται από το αρμόδιο υπουργείο προς τους μη κρατικούς οργανισμούς, οι οποίοι έχουν την ευθύνη επιλογής των καταλληλότερων καλλιτεχνών προς χρηματοδότηση. Οι χώρες στις οποίες έχει υιοθετηθεί το συγκεκριμένο μοντέλο της πολιτιστικής πολιτικής είναι η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, ο Καναδάς αλλά και οι χώρες της Σκανδιναβίας
2. Το μοντέλο του αρχιτέκτονα. Το κύριο χαρακτηριστικό αυτού του μοντέλου είναι ότι το εκάστοτε κράτος έχει ένα παρεμβατικό ρόλο καθώς οι χρηματικές επιχορηγήσεις δίνονται απευθείας από το κράτος προς τους καλλιτέχνες εκείνους οι οποίοι ικανοποιούν τους πολιτιστικούς στόχους οι οποίοι έχουν τεθεί. Αυτό το μοντέλο έχει απήχηση σε χώρες όπως είναι η Γαλλία, η Ελλάδα αλλά και η Ευρώπη
3. Το μοντέλο του μηχανικού. Αυτό αποτελεί το μοντέλο στο οποίο το κράτος έχει τον περισσότερο παρεμβατικό ρόλο σε σχέση με τα υπόλοιπα μοντέλα της πολιτιστικής πολιτικής. Η εθνική κυβέρνηση της κάθε χώρας διαθέτει τα καλλιτεχνικά μέσα για την παραγωγή της πολιτιστικής εκροής. Οι καλλιτέχνες έχουν το ρόλο του δημιουργού και του κυβερνητικού λειτουργού, οπότε η καλλιτεχνική δημιουργία πρέπει να είναι θετική έναντι των κυβερνητικών προτεραιοτήτων. Οι χώρες όπου υιοθετείται το μοντέλο του μηχανικού είναι η Κίνα, η Κούβα, η Βόρεια/Νότια Κορέα, Ρωσία και κάποιες ακόμη χώρες από το λεγόμενο ανατολικό μπλοκ
4. Το μοντέλο του διαμεσολαβητή. Αυτό το μοντέλο βασίζεται στην πολιτιστική χορηγία, καθώς οι πολιτιστικές δραστηριότητες απολαμβάνουν την επιδότηση των ιδιωτών και των οργανισμών ώστε να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους. οι

χώρες οι οποίες υιοθετούν το συγκεκριμένο μοντέλο πολιτιστικής πολιτικής είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

Γράφημα 8: Παρουσίαση διεθνών μοντέλων πολιτιστικής πολιτικής

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

4.3 Πολιτιστική πολιτική στην Ελλάδα

Η ψήφιση και η επικείμενη δημοσίευση του Νόμου 10/22.5.1834 σχετικά με τους επιστημονικούς και τους τεχνολογικούς συλλόγους, την ανακάλυψη και τη διατήρηση των αρχαιοτήτων όπως και τη χρήση τους, έχει αποτελέσει την πρώτη προσπάθεια για την εφαρμογή της πολιτιστικής πολιτικής στη χώρα (Κόνσολα, 2006). Θα μπορούσε να

αναφερθεί ότι αυτός ο νόμος ήταν από τους πιο παλιούς νόμους για την Αρχαιολογία τόσο σε εγχώριο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο στόχος αυτής της νομοθεσίας ήταν η προστασία της αρχαιολογικής όπως και της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας. Εκείνη την περίοδο είχαν επίσης ιδρυθεί ορισμένοι πολιτιστικοί χώροι μεταξύ των οποίων ήταν η Εθνική Βιβλιοθήκη αλλά και μία πληθώρα μουσειακών χώρων όπως ήταν αυτός της Ακρόπολης, του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου ή της Αρχαίας Ολυμπίας. Στην αρχή του 20^{ου} αιώνα είχε ιδρυθεί η Εθνική Πινακοθήκη, το Εθνικό Θέατρο, ενώ είχε ψηφιστεί επίσης νομοθεσία σχετικά με την προάσπιση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας (Ζορμπά, 2014). Τα έτη που ακολούθησαν μετά το 1930 και μέχρι τη δεκαετία του 1960 είχε δοθεί μνεία στον πολιτιστικό τομέα της Ελλάδας και ιδιαίτερα στην ανάπτυξη της πολιτιστικής πολιτικής. Αυτό το γεγονός είχε θεωρηθεί η αφορμή για τη βελτίωση της οικονομίας της Ελλάδας εξαιτίας της τουριστικής ανάπτυξής της (Κόνσολα, 2006).

Σύμφωνα με την Κόνσολα (2006) εκείνο το διάστημα είχε λάβει χώρα η αναστήλωση και η συντήρηση μνημείων σημαντικών για την ιστορία της χώρας κατά την αρχαιότητα, θεάτρων της αρχαιότητας και ιστορικών κάστρων με απώτερο σκοπό την προσέλκυση αυξημένου αριθμού τουριστών. Επιπρόσθετα, κατά το 1954 είχε ιδρυθεί το φεστιβάλ της Επιδαύρου και κατά το 1955 είχε καθιερωθεί ένα αντίστοιχο φεστιβάλ στην Αθήνα, ενώ κατά το 1959 είχε ιδρυθεί η Κρατική Ορχήστρα της πόλης της Θεσσαλονίκης. Η δεκαετία του 1960 είχε σηματοδοτηθεί από την άνοδο του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Ελλάδα και την καθιέρωση της ελευθερίας του λόγου αλλά και της έκφρασης. Αυτό το γεγονός οδήγησε στην ίδρυση του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδας, αλλά η άνοδος της δικτατορίας του διαστήματος 1967-1974 είχε ως αποτέλεσμα η χώρα να βυθιστεί στο σκοταδισμό. Ειδικότερα, η ελεύθερη έκφραση είχε απαγορευτεί και είχε συνοδευτεί από την επιβολή της λογοκρισίας του Τύπου (συγγραφείς, μουσικοί) (Ζορμπά, 2014; Κόνσολα, 2006). Παρά τη δύσκολη κατάσταση η οποία επικρατούσε στη χώρα εκείνη τη ζοφερή περίοδο, κατά το 1971 έλαβε χώρα η ίδρυση του Υπουργείου Πολιτισμού και των Επιστημών κατόπιν νομοθετικού διατάγματος. Το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών είχε ως βασικούς τομείς ευθύνης τους (Υπουργείο Πολιτισμού, 2020):

- Η διοργάνωση του πολιτισμού σε δημόσιο επίπεδο

- Η ανάδειξη του στοιχείου του ελληνικού πολιτισμού ως ένα αγαθό με δημόσιο χαρακτήρα για την καθολική συμμετοχή των πολιτών χωρίς εξαίρεση
- Η διαμόρφωση μίας πολιτιστικής πολιτικής με προτεραιότητα την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, την προβολή και την ανάδειξή της και τέλος την υποστήριξη των ιδρυμάτων του δημόσιου τομέα και των λοιπών θεσμικών οργάνων.

Κατά το 1981 οπότε και η Ελλάδα εισήλθε στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατάφερε να συμμετάσχει σε ορισμένα προγράμματα με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση για την περαιτέρω ανάπτυξή της (Μπιτσάνη, 2002). Οι κύριες ενέργειες για τη δημιουργία της πολιτιστικής πολιτικής της Ελλάδας ήταν (Ζορμπά, 2014):

- Το πρόγραμμα σχετικά με την κοινωνική και την οικονομική ανάπτυξη το οποίο είχε πενταετή διάρκεια και κάλυπτε τις χρονικές περιόδους από το 1983 έως το 1987 και από το 1988 έως το 1992. Αυτό το πρόγραμμα αποτέλεσε το εφαλτήριο για τη διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής της Ελλάδας
- Η ίδρυση οργανισμών πολιτισμού στην ελληνική περιφέρεια όπως ήταν τα δημοτικά ή τα περιφερειακά θέατρα αλλά και η ανέγερση χώρων πολιτισμού με απώτερο σκοπό την αποκέντρωση του πολιτισμού για τον περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων
- Η καθιέρωση του θεσμού σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα στην Ελλάδα κατά το 1985 και την επακόλουθη προβολή του πολιτισμού της χώρας σε διεθνές επίπεδο
- Η διασφάλιση της πολιτιστικής κληρονομιάς με κυριότερη ενέργεια την απαίτηση επιστροφής των Ελγίνειων (Μάρμαρα του Παρθενώνα).

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητη η παράθεση των σημαντικότερων κρατικών προγραμμάτων σχετικών με τη στρατηγική της πολιτιστικής πολιτικής της Ελλάδας (Υπουργείο Πολιτισμού, 2023):

- Το πρόγραμμα της «Δημιουργικής Ευρώπης» για το χρονικό διάστημα από το 2014 έως και το 2020. Το αντικείμενο του προγράμματος ήταν ο πολιτισμός αλλά και τα οπτικοακουστικά μέσα, ενώ είχε ξεκινήσει στις αρχές του έτους 2014. Οι

κατηγορίες των δράσεων αφορούσαν ένα υποπρόγραμμα για τον πολιισμό¹¹, τα μέσα ή media¹² και τη διατομεακή συνιστώσα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδοτικά προγράμματα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις του δημιουργικού τομέα και του τομέα του πολιτισμού

- Το πρόγραμμα της «Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας», με στόχο την προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της ελληνικής πρωτεύουσας. Στο πλαίσιο εκπόνησης αυτού του προγράμματος είχαν πραγματοποιηθεί ορισμένες μελέτες με στόχο την ανάδειξη:
  - Του Αρχαιολογικού Χώρου της Αρχαίας Αγοράς
  - Του Αρχαιολογικού Χώρου του Κεραμικού
  - Του Αρχαιολογικού Χώρου του Ολυμπίου
  - Του Αρχαιολογικού Χώρου της Ρωμαϊκής Αγοράς
  - Της Βιβλιοθήκης του Αδριανού
  - Της Βόρειας και της Νότιας Κλιτύος της Ακρόπολης
  - Του Ιστορικού Κέντρου
  - Του Φιλοπάππου
- Το πρόγραμμα «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ» με επιχειρηματικό χαρακτήρα, το οποίο συμπεριλαμβάνονταν στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για το χρονικό διάστημα από το 2000 έως το 2006 με στόχο την ανάδειξη του πολιτισμού της σύγχρονης εποχής και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Το πρόγραμμα «Μελίνα» στον τομέα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, στόχος του οποίου ήταν η ανάδειξη της πολιτιστικής διάστασης της εκπαίδευσης μέσω της τέχνης. Η εφαρμογή του είχε ξεκινήσει πιλοτικά σε 46 εκπαιδευτικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κατά το Σεπτέμβριο του έτους 1995
- Το έργο αναστήλωσης του Αρχαιολογικού Χώρου της Ακρόπολης μετά την εμφάνιση των πρώτων προβλημάτων υποδομής, στατικότητας και διάβρωσης στα μνημεία της
- Η ίδρυση του «Μουσείου της Ακρόπολης», όπου θα φιλοξενούνταν τα εκθέματα του μουσείου.

---

¹¹ Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης και Υπουργείο Πολιτισμού

¹² Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου

- Το πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού και οι ψηφιακές δράσεις, το οποίο ξεκίνησε κατά το έτος 2004 και μετά την εισαγωγή χρήσης της νέας τεχνολογίας και του ψηφιακού μετασχηματισμού της Ελλάδας. Ο στόχος του προγράμματος δεν ήταν άλλος από την ελεύθερη και ισότιμη πρόσβαση των πολιτών σε πλατφόρμες της πολιτιστικής κληρονομιάς.

4.4 Ωφέλεια αδελφοποίησης πόλεων

Ένα πετυχημένο πρωτόκολλο αδελφοποίησης πόλεων είναι δυνατό να οδηγήσει σε σημαντική ωφέλεια την τοπική κοινωνία, τους πολίτες αλλά και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ειδικά για την περίπτωση της αδελφοποίησης των πόλεων η ωφέλεια η οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης έγκειται στη συμμετοχή σε συγκεκριμένα προγράμματα σχετικά με αυτό το φαινόμενο (Handley, 2006). Σύμφωνα με τους Joenniemi & Sergunin (2011) η ωφέλεια της αδελφοποίησης των πόλεων για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης αφορά:

- Τη βελτίωση του επιπέδου της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών προς το κοινό των αδελφών πόλεων
- Η διεύρυνση του επιπέδου της γνώσης και η καλλιέργεια των δεξιοτήτων
- Η βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Η διευκόλυνση της πρόσβασης σε προγράμματα ευρωπαϊκού χαρακτήρα
- Η βελτίωση του επιπέδου της εξωστρέφειας.

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητη η αναφορά του γεγονότος ότι η δημιουργία διαλόγου με εκπροσώπους διαφορετικής νοοτροπίας και κουλτούρας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορεί να οδηγήσει στην ανταλλαγή απόψεων, αντιλήψεων, γνώσης και εμπειρίας για την αντιμετώπιση κοινών διοικητικών ζητημάτων. Ο απώτερος σκοπός αυτής της διαδικασίας δεν μπορεί να είναι άλλος από τη βελτίωση του επιπέδου της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες των συμβαλλόμενων μερών (Joenniemi & Sergunin, 2011). Επιπρόσθετα, κάθε προσπάθεια σχετική με την αντιμετώπιση προβλημάτων μεταξύ ατόμων με διαφορετική πολιτιστική κουλτούρα και σε ένα διαφορετικό περιβάλλον, ενδεχομένως

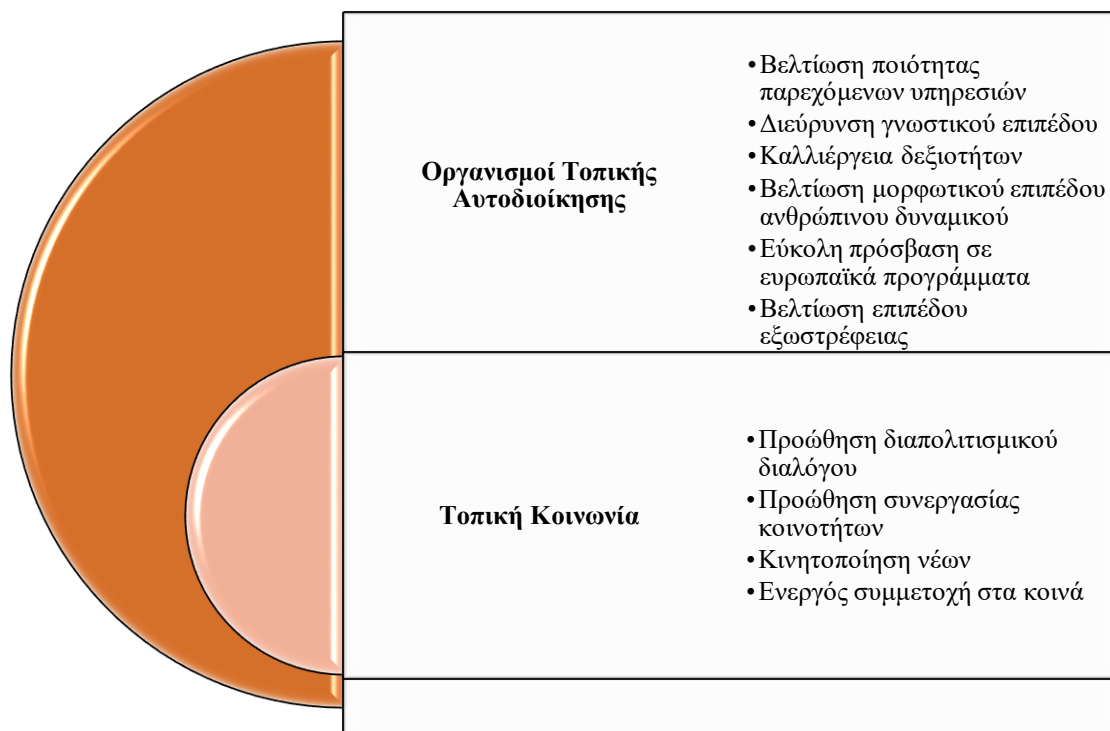
να δώσει την ευκαιρία στο ανθρώπινο δυναμικό να επιμορφωθεί περαιτέρω (Tausendpfund & Schäfer, 2018). Τα πεδία επιμόρφωσης του ανθρώπινου δυναμικού μπορεί να αφορούν στον τρόπο διαχείρισης των διαθέσιμων προγραμμάτων ανάπτυξης ή στη διευθέτηση διοικητικών ζητημάτων. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο σχετικά με το φαινόμενο της αδελφοποίησης των πόλεων αποτελεί ότι πιθανόν να αποτελεί μία συνθήκη για την κάθε χώρα ώστε να συμμετάσχει σε χρηματοδοτικά προγράμματα (Brakman, Garretsen, & Oumer, 2016).

Αυτή η συνθήκη μπορεί να αποτελεί μία μορφή πίεσης είτε από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε από την πλευρά των πόλων οι οποίες ανήκουν σε ένα δίκτυο αδελφών πόλεων. Ο λόγος άσκησης αυτής της μορφής πίεσης μπορεί να συμβαίνει με στόχο την εξασφάλιση ενός ικανοποιητικού επιπέδου οικονομικής ενίσχυσης (Brakman, Garretsen, & Oumer, 2016). Αξίζει να σημειωθεί ότι οι συνεργασίες οι οποίες προωθούνται μέσα από τη διαδικασία της αδελφοποίησης των πόλεων, προωθούν μία μορφή διαπολιτισμικού διαλόγου για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να επιτευχθεί η εξισορρόπηση κάθε μορφής πολιτισμικής διαφοράς ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς, η επιμόρφωση των ατόμων μέσα από τη διεύρυνση των οριζόντων τους αλλά και η καλλιέργεια ενός κλίματος εξωστρέφειας στα συμβαλλόμενα μέρη (Montgomery & Deraiche, 2022). Είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι η αδελφοποίηση πόλεων συνοδεύεται ακόμη και από σημαντικές ευκαιρίες για το εκπαιδευτικό σύστημα για τους νέους ανθρώπους. Η αδελφοποίηση πόλων μπορεί να οδηγήσει στη γεφύρωση των ανισοτήτων και στη βελτίωση της ανταπόκρισης στις ανάγκες και στις απαιτήσεις των ατόμων έναντι της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας (Tausendpfund & Schäfer, 2018).

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι τα οφέλη της αδελφοποίησης πόλεων για την τοπική κοινωνία είναι (Καρβούνης, Η Ευρώπη των πόλεων: Οι Αδελφοποιήσεις των Ο.Τ.Α. ως στρατηγικό εργαλείο πολιτικής, 2007):

- Η δυνατότητα προώθησης ενός διαπολιτισμικού διαλόγου
- Η προώθηση συνεργασιών ανάμεσα σε κοινότητες
- Η ενεργός συμμετοχή και η κινητοποίηση των νέων ατόμων
- Η ενεργός συμμετοχή σε δράσεις που αφορούν τα κοινά.

Γράφημα 9: Οφέλη αδελφοποίησης πόλεων για διαφορετικές ομάδες συμφερόντων

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

4.5 Αδελφοποίηση πόλεων μέσω της διαχείρισης του πολιτισμού

Η εξέλιξη των γεγονότων έχει χαρακτηριστεί ως αλματώδης στον 21^ο αιώνα, ενώ παρατηρούνται αρκετές μεταβολές στον τομέα των εργασιακών και ένας έντονος ανταγωνισμός ανάμεσα στα άτομα, στις υπηρεσίες και στους οργανισμούς ή στις οργανώσεις. Το φαινόμενο της αδελφοποίησης των πόλεων φαίνεται ότι κινείται αντίθετα σε αυτές τις εξελίξεις. Ειδικότερα, οι αδελφές πόλεις προσπαθούν να δομήσουν στενούς δεσμούς ανάμεσα σε τοπικές κοινωνίες ή κοινότητες οι οποίες έχουν κάποια ιδιαίτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά ή πολιτιστικές ταυτότητες. Οι δεσμοί οι οποίοι δημιουργούνται στην περίπτωση των αδελφοποιήσεων των πόλεων προσφέρουν μία σταθερή βάση για την ανταλλαγή ιδεών, στοιχείων της πολιτιστικής κουλτούρας και εμπειριών. Επιπλέον, μέσω αυτού του φαινομένου δίνεται η δυνατότητα στις αδελφές πόλεις να δημιουργήσουν σχέσεις αλληλεγγύης, αλληλεξάρτησης, αλληλοπροσφοράς και βοήθειας για τη διευθέτηση ζητημάτων τα οποία ξεπερνούν τα γεωγραφικά σύνορα (Council of European Municipalities and Regions, 2007). Είναι

χρήσιμη η αναφορά του γεγονότος ότι η επικύρωση ενός πρωτοκόλλου αδελφοποίησης πόλεων μπορεί να διακρίνεται για την ξεχωριστή σημασία για την εκάστοτε πόλη η οποία θα επιθυμούσε να εξευγενιστεί στο επίπεδο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Tausendpfund & Schäfer, 2018).

Η ωφέλεια η οποία θα μπορούσε να ανακύψει από μία πετυχημένη αδελφοποίηση πόλεων, για το κάθε συμβαλλόμενο μέρος, θα μπορούσε να μεταφραστεί σε ένα μεγάλο εύρος στοιχείων στην τοπική κοινωνία (Brakman, Garretsen, & Oumer, 2016). Ωστόσο, όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα αυτής της έρευνας, πριν την πρόταση ενός όρκου αδελφοποίησης πρέπει να προηγηθεί ένα αυστηρά οργανωμένο και στρατηγικό σχέδιο για τις κινήσεις των πόλεων οι οποίες επιδιώκουν την αδελφοποίηση (Handley, 2006). Αξίζει να σημειωθεί ότι τα οφέλη εξαιτίας της αδελφοποίησης των πόλεων σύμφωνα με το Handley (2006), διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

1. Η ωφέλεια για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι συμφωνίες με τους όμορους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης των χωρών του εξωτερικού είναι δυνατό να οδηγήσουν στη δημιουργία περισσότερο ανθεκτικών αλλά και αποτελεσματικών υπηρεσιών για το κοινό. Οι δράσεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε αυτήν την περίπτωση είναι οι ακόλουθες:
  - i. Η αλληλοπροσφορά πληροφοριών και ιδεών στο πλαίσιο μίας στρατηγικής πολιτικής και κοινωνικής. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να δημιουργηθούν νέα σχέδια με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της λειτουργίας των τοπικών υπηρεσιών ή της επικοινωνίας με το κοινό
  - ii. Η συνεργασία στο πλαίσιο του ελέγχου των νέων στρατηγικών σχεδίων πριν από την υιοθέτηση ενός προγράμματος το οποίο έχει σχεδιαστεί
  - iii. Η διενέργεια συγκριτικών ελέγχων ανά τακτά χρονικά διαστήματα για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών
  - iv. Η βελτίωση του επιπέδου της ευαισθητοποίησης σε ευρωπαϊκό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο
  - v. Η διαρκής εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού των διοικητικών υπηρεσιών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αυτή η δράση μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την οργάνωση προγραμμάτων

σχετικά με την ανταλλαγή ανθρώπινου δυναμικού και ανταλλαγής γνώσης. Ο στόχος αυτής της δράσης δεν είναι άλλος από τη βελτίωση της γνώσης και την άνοδο του γνωστικού επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού αυτών των υπηρεσιών

vi. Η βελτίωση των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων των μελών και των συμβούλων οι οποίοι έχουν εκλεγεί μέσα από τη διαδικασία της ανταλλαγής ιδεών και εμπειριών

2. Η ωφέλεια για την τοπική κοινωνία της εκάστοτε αδελφής πόλης. Οι συμφωνίες διεθνούς επιπέδου ανάμεσα στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι δυνατό να επιφέρουν μία γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα σε διαφορετικές κουλτούρες των συμβαλλόμενων χωρών. Ο προσδιορισμός των αξιών ή και των ιδεών σχετικά με στοιχεία όπως είναι η κατανόηση ή ο σεβασμός των διαφορετικών πολιτών θα μπορούσε να αποτελέσει αφορμή για τη θεμελίωση της καλύτερης συνεργασίας των πόλεων και των υπηρεσιών τους, την καλύτερη γνωριμία των ατόμων και των πολιτισμών τους και την εξάλειψη της άγνοιας ή κάθε πιθανής φοβίας ανάμεσα στους πολίτες ώστε να περιοριστεί η εσωστρέφεια. Η επιτυχία ενός πρωτοκόλλου ή όρκου αδελφοποίησης πόλεων συντελεί σε μία μορφή ενεργού συμβολής και επάρκειας των πολιτών των τοπικών κοινοτήτων για την καθιέρωση ενός κλίματος όπου κυριαρχεί η πολυφωνία και στο επίκεντρο της προσοχής τους βρίσκονται οι κοινωνικές ομάδες. Σε μία αντίστοιχη περίπτωση στη αρχή παρατηρείται η αφύπνιση όσων θεωρούνται ως κοινωνικά ανενεργοί και συνηθίζουν να απέχουν από τα δρώμενα των πόλεών τους, με αποτέλεσμα να ενδυναμώνεται το δημοκρατικό πολίτευμα. Επιπρόσθετα, η ενίσχυση των σχέσεων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορεί να οδηγήσει στην υψηλότερη χρηματοδότηση και στην προσφορά βοήθειας προς τους οργανισμούς οι οποίοι είτε βρίσκονται εντός είτε εκτός των γεωγραφικών συνόρων των χωρών. Οι συνεργασίες αδελφοποίησης διακρίνονται για τον επιμορφωτικό χαρακτήρα τους και ειδικά για τους νέους ανθρώπους. Το επίπεδο της γνώσης και των εμπειριών το οποίο αποκτάται εξαιτίας της επαφής τους με συνομήλικούς τους διαφορετικού πολιτισμού ή από τη διαφορετική πολιτιστική ταυτότητα του πολιτικού ή του κοινωνικού συστήματος, θα μπορούσε να συνδράμει στην καλλιέργεια ορισμένων δεξιοτήτων τους ή στοιχείων του χαρακτήρα τους. Η άμεση επίπτωση αυτού είναι η καλύτερη ανταπόκριση των νέων στα επαγγελματικά τους καθήκοντα,

η καλλιέργεια του πνεύματος του «Ευρωπαϊού Πολίτη» και η δυνατότητα να ανταπεξέλθουν σε ένα σύγχρονο ρόλο με αρκετά δικαιώματα, υποχρεώσεις και δυνατότητες εξέλιξης

3. Τα ευρύτερα αποτελέσματα τα οποία έχουν άμεση σχέση με:
  - i. Τη δυνατότητα προώθησης ενός κλίματος ευφορίας και ευημερίας για την τοπική κοινότητα. Η επικράτηση ενός σταθερού και ευχάριστου κλίματος, αγωγής σύμπραξης και συνύπαρξης εντός της τοπικής κοινότητας είναι απαραίτητη διαδικασία. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να καλλιεργηθεί η δεξιότητα της επικοινωνίας ανάμεσα στις υπηρεσίες αλλά και όσους έχουν εκλεγεί από τα συμβαλλόμενα μέρη των χωρών. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες θα είναι δυνατό να είναι περισσότερο αποτελεσματικές σε όσες χώρες συμπράττουν στο πλαίσιο της αδελφοποίησης. Στην περίπτωση της αδελφοποίησης των πόλεων, οι συμβαλλόμενες τοπικές αυτοδιοικήσεις οι οποίες διακρίνονται για την πείρα τους έχουν τη δυνατότητα μεταλαμπάδευσης των γνώσεων και των εμπειριών τους προς τους συνεργάτες τους σχετικά με την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων. Οι κοινωνικές παροχές μπορούν να αναβαθμιστούν και ως εκ τούτου να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των ατόμων
  - ii. Η διαρκής ενημέρωση αλλά και η ευαισθητοποίηση των ατόμων σχετικά με καίρια ζητήματα όπως είναι τα ζητήματα της κοινωνίας, της οικονομίας, του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτικής
  - iii. Η δια βίου μάθηση και εκπαίδευση ανεξάρτητα από τους δημογραφικούς παράγοντες όπως είναι το φύλο, το κοινωνικό ή το εκπαιδευτικό επίπεδο, η ηλικία με απώτερο σκοπό τη βελτίωση των δεξιοτήτων των ατόμων
  - iv. Η άσκηση επιρροής προς το επιχειρηματικό και το οικονομικό περιβάλλον, καθώς επιτρέπεται στις επιχειρήσεις αλλά και στις οργανώσεις, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους, να παρακινηθούν μέσα από δράσεις για τη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους και της κερδοφορίας τους.

V. Συμπεράσματα

Οι πόλεις και πιο συγκεκριμένα οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελούν θεσμούς υψηλής σημασίας μέσω των οποίων μπορεί να προωθηθεί η αλληλεγγύη, η αλληλοπροσφορά και η βοήθεια. Σε αρκετές περιπτώσεις αυτό συμβαίνει μέσω του πολιτισμού και ειδικότερα μέσα από την προώθηση ποικίλων πολιτιστικών δράσεων. Αυτός είναι ένας τρόπος ώστε να ανταλλάσσονται ιδέες, απόψεις, αντιλήψεις υπό το πρίσμα της διαφορετικής πολιτισμικής κληρονομιάς. Επιπλέον, ο πολιτισμός μπορεί να συνδράμει στην ανταλλαγή ιδεών, εμπειριών και γνώσης σχετικά με τον αρχαιολογικό, ιστορικό και πολιτιστικό πλούτο διαφορετικών περιοχών. Στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσας βιβλιογραφικής έρευνας επιχειρήθηκε η προσέγγιση του ζητήματος της αδελφοποίησης των πόλεων και της διαχείρισης του πολιτισμού μέσα από την προώθηση της πολιτιστικής πολιτικής. Όπως έχει ήδη αναφερθεί η έρευνα αυτή ήταν βιβλιογραφική καθώς παρουσιάστηκαν πληροφορίες οι οποίες είχαν δημοσιευθεί στην εγχώρια ή στη διεθνή βιβλιογραφία. Οι θεσμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης των πόλεων έχουν τη δυνατότητα να προωθούν τον πολιτισμό τους μέσα από δημιουργικές δράσεις και με αυτόν τον τρόπο να παρακινούν τις τοπικές κοινωνίες για ενεργό συμμετοχή και ελεύθερη έκφραση.

Η διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας, η προάσπιση της πολιτιστικής και της ιστορικής κληρονομιάς των πόλεων αποτελούν αρμοδιότητες των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες. Είναι χρήσιμη η αναφορά του γεγονότος ότι ο πολιτισμός και οι δράσεις του μπορούν να προωθήσουν την τοπική ανάπτυξη κυρίως μέσα από την αναβίωση των δραστηριοτήτων της τουριστικής βιομηχανίας. Η προώθηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων των πόλεων επιτρέπει τη βελτίωση της επισκεψιμότητας των πόλεων και έτσι μπορούν να επηρεαστούν αρκετοί κλάδοι οικονομική δραστηριότητας. Επιπλέον, το φαινόμενο της αδελφοποίησης των πόλεων επιτρέπει να μοιράζονται νέες ιδέες και πρακτικές μεταξύ διαφορετικών πόλεων, ενώ βελτιώνεται ο ανταγωνισμός τους και το επίπεδο της εξωστρέφειάς τους. Οι αδελφές πόλεις με μία κοινή πολιτιστική πορεία έχουν τη δυνατότητα επίτευξης ενός καλύτερου σχεδιασμού σε οικονομικό επίπεδο. Ο πολιτισμός ως στοιχείο της πολιτιστικής πολιτικής μπορεί να επιτρέψει την προβολή των αδελφοποιημένων πόλεων, μετατρέποντάς τες σε πόλους έλξης. Το φαινόμενο της αδελφοποίησης των πόλεων και η πολιτιστική πολιτική οδηγούν στην προβολή των συμβαλλόμενων μερών

ενισχύοντας την τοπική οικονομία μέσα από τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, τη διαχείριση σημαντικών χρηματικών επιχορηγήσεων για την ανάπτυξη της εικόνας τους και των υποδομών τους αλλά βελτιώνοντας επίπεδο και το επίπεδο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης των πολιτών της κάθε τοπικής κοινωνίας.

Η αδελφοποίηση πόλων μέσω του πολιτισμού οδηγεί στην ανταλλαγή ιδεών και στην υιοθέτησή τους οδηγώντας έτσι στην ανάληψη περισσότερων πολιτιστικών δράσεων. Οι πόλεις οι οποίες συμμετέχουν στην αδελφοποίηση μπορούν να πετύχουν έναν καλύτερο σχεδιασμό της καθημερινότητάς τους βελτιώνοντας το βιοτικό επίπεδο των τοπικών κοινωνιών τους. Θα μπορούσε κανείς εύλογα να συμπεράνει ότι το φαινόμενο της αδελφοποίησης πόλεων συμβάλλει σε γενικές γραμμές στην αστική αναβίωση των πόλεων, γεγονός το οποίο συμβαίνει σε οικονομικό και σε επιχειρηματικό επίπεδο. Είναι χρήσιμη η αναφορά ότι δίνεται μία ευκαιρία βελτίωσης της απόδοσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω του ανοίγματος των εμπορικών δραστηριοτήτων και της ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας. Επιπρόσθετα, η επαφή των πολιτών με πολίτες διαφορετικών χωρών και πολιτισμού, όπως επίσης και η προσπάθεια από κοινού αντιμετώπισης των καίριων ζητημάτων τα οποία απασχολούν την καθημερινότητα των πόλεων τους, οδηγεί στην ανταλλαγή απόψεων ή ιδεών και στην κατανόηση διαφορετικών αντιλήψεων. Η απόρροια αυτής της κατάστασης είναι η βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρονται προς τους πολίτες από τους φορείς του δημόσιου τομέα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι μέσα από την αδελφοποίηση πόλεων προωθούνται ευκαιρίες εκπαίδευσης για τα νέα άτομα, ενώ ταυτόχρονα τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε δράσεις δια βίου μάθησης. Αυτό σημαίνει ότι το γνωστικό επίπεδο των πολιτών βελτιώνεται και μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό από την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού των οργανισμών του δημόσιου τομέα. Οι λειτουργοί του δημόσιου τομέα μπορούν να γνωρίσουν τον τρόπο εργασίας συναδέλφων τους σε άλλες χώρες και να έχουν τη δυνατότητα ανταλλαγής ιδεών και καινοτομιών βοηθητικών για το καθημερινό έργο τους. Ένα ακόμη χρήσιμο στοιχείο σχετικά με την αδελφοποίηση πόλεων αφορά το γεγονός ότι οι δεσμοί που δημιουργούνται μεταξύ τους είναι χρόνιοι και δεν ολοκληρώνονται με την πάροδο του πρωτοκόλλου. Επίσης, οι αδελφές πόλεις γνωρίζουν ευκαιρίες χρηματοδότησης μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων τονώνοντας την τοπική οικονομία τους. Έχει παρατηρηθεί

ότι τα δίκτυα των αδελφών πόλεων τα οποία αναπτύσσονται λειτουργούν ως μοχλοί πίεσης για την άντληση χρηματοδοτήσεων από τους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι η πολιτιστική πολιτική δεν πρέπει να εκλείπει από την ατζέντα της αδελφοποίησης πόλεων και αυτό επειδή το στοιχείο του πολιτισμού δημιουργεί στενούς δεσμούς μέσω της διασκέδασης και της ψυχαγωγίας. Επιπλέον, μέσω του πολιτισμού μπορεί να επιτευχθεί η ενεργός συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και κυρίως η κινητοποίηση των ατόμων νεαρής ηλικίας. Για το λόγο αυτό θα ήταν ωφέλιμο εάν άλλαζε η νοοτροπία των ατόμων και αναγνώριζε τη σημασία της πολιτιστικής πολιτικής στην καθημερινότητα των πόλεων. Αυτή η αλλαγή θα μπορούσε να επέλθει είτε μέσω της ευαισθητοποίησης των πολιτών είτε ακόμη και μέσω της εκπαίδευσης, ώστε να γίνει αντιληπτή η διάσταση και η σημασία του πολιτισμού. Με αυτόν τον τρόπο το φαινόμενο της αδελφοποίησης θα είναι δυνατό να παγιωθεί εντός της ελληνικής κοινωνίας και να παρατηρηθούν ακόμη περισσότερα πρωτόκολλα ή όρκoi αδελφοποίησης. Η δημιουργία στενών σχέσεων συνεργασίας και η καθιέρωση της δεξιοτήτας της επικοινωνίας μεταξύ των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης των αδελφών πόλεων, μπορεί να επιτρέψει την περαιτέρω προβολή τους και την ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών στο πεδίο του πολιτισμού. Τέλος, εξίσου σημαντική για την αδελφοποίηση πόλεων θεωρείται η ανταλλαγή πληθυσμού (πολιτών, μαθητών, φοιτητών) μέσα από ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα. Στόχος αυτής της ανταλλαγής δε θα είναι άλλος από την προβολή της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς των πόλεων.

Βιβλιογραφία

- Afonso, M. M. (1995). *Cooperation for the Development – Characteristics, Evolution and Future Perspectives*. Lisbon: CIDAC.
- Ahearne, J. (2009). Cultural policy explicit and implicit: a distinction and some uses. *International Journal of Cultural Policy*, 15(2), 141-153.
- Althaus, C., Bridgman, P., & Davis, G. (2017). *The Australian policy handbook: A practical guide to the policy making process*. Allen & Unwin.
- Bakhshi, H., Cunningham, S., & Briggs, P. (2016). *Cultural Policy in the Time of the Creative Industries*. United Kingdom: Nesta.
- Baumann, Z. (1995). *Life in Fragments. Essays in Postmodern Morality*. Oxford: Blackwell.
- Belfiore, E. (2016). Cultural policy research in the real world: curating “impact”, facilitating “enlightenment”. *Cultural Trends*, 25(3), 205-216.
- Belfiore, E., & Bennett, O. (2006). *Rethinking the Social Impact of the Arts: A Critical Historical Review*, Centre for Cultural Policy Studies. Oliver Bennett and Jeremy Ahearne: University of Warwick, Research papers No. 9, Series editors.
- Bell, D., & Oakley, K. (2015). *Cultural Policy*. New York: Routledge.
- Bennett, T. (2007). Culture and Policy. Στο S. During, *The Cultural Studies Reader*. Oxon: Routledge.
- Bianchini, F., & Parkinson, M. (1994). *Cultural Policy and Urban Revitalization—The Experience of Western Europe*. Athens, Greece: EETAA.
- Blühdorn, I., & Butzlaff, F. (2020). Democratization beyond the post-democratic turn: towards a research agenda on new conceptions of citizen participation. *Democratization*, 37(3), 369-388.
- Brakman, S., Garretsen, H., & Oumer, A. (2016). Town Twinning and German City Growth. *Regional Studies*, 50(8), 1420-1432.
- Buursink, J. (2001). The Bionational Reality of Border-crossing Cities. *Geojournal*, 54(1), 7-19.

- Cairney, P. (2020). *Understanding Public Policy: Theories and Issues*. London: Red Globe Press, McMillan International.
- Castells, M. (1996). *The rise of the Network Society*. Cambridge: Blackwell Publishers.
- Cohen, D. (2010). *Key issues in local economic development in South Africa and a Potential Role for Salga*. Salga National Office.
- Council of European Municipalities and Regions. (2007, May 10-12). *Twinning for tomorrow's world. Conference of Twinned Towns*. Ανακτήση Octobr 10, 2023, από Council of European Municipalities and Regions: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/twinning_for_tomorrows_world_en.pdf
- Council of European Municipalities and Regions. (2007). *Twinning for tomorrow's world. Practical Handbook*. Council of European Municipalities and Regions.
- Craik, J. (2007). *Re-visioning arts and cultural policy : current impasses And future directions*. Australia : ANU.
- Dai, L. (2008). Reducing CAGE Distances through International Sister Cities: A Relational View of Strategic Alliances. *Competition Forum*, 6(1), 168-181.
- de Villiers, J. C., de Coning, J. T., & Smit, E. M. (2007). Towards an understanding of the success factors in international twinning and sister-city relationships. *South African Journal of Business Management*, 38(1), 1-10.
- de Villiers, J. C. (2005). *Strategic alliances between communities, with special emphasis on the twinning of South African cities and towns with international partners*. Unpublished doctoral dissertation. Cape Town: Graduate School of Business, University of Stellenbosch, Bellville Park Campu.
- de Villiers, J. C. (2009). Success Factors and the City-to-City Partnership Management Process – from Strategy to Alliance Capability. *Habitat International*, 33(2), 149-156.
- Donald, J. (1999). *Imagining the Modern City*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

- Dovey, J., Moreton, S., Sparke, S., & Sharpe, B. (2016). The practice of cultural ecology: network connectivity in the creative economy. *Cultural Trends*, 25(2), 87-103.
- eforologia. (2006). Άρθρο 220 Αδελφοποιήσεις. Ανάκτηση Αύγουστος 25, 2023, από Νόμος 3463/2006 - Άρθρο 220: <https://www.e-forologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=75BC9116F0C7C69C.2FC14D596F4B26&version=2006/06/08>
- Ewijk, E. V., & Baud, I. (2009). Partnerships between Dutch Municipalities and Municipalities in Countries of Migration to the Netherlands; Knowledge Exchange and Mutuality. *Habitat International*, 33(2), 218-226.
- Franco, M., & Marmelo, E. (2014). Sister-city relationships as a form of inter-organizational cooperation: exploratory case studies in the Portuguese context. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 41(E/2014), 75-89.
- Gomes-Casseres, B. (1994). Group versus group: how alliance networks compete. *Harvard Business Review*, 72(4), 62-74.
- Gray, C. (2010). Analysing cultural policy: incorrigibly plural or ontologically incompatible? *International Journal of Cultural Policy*, 16(2), 215-230.
- Grosspietsch, J. (2010). *The Changing Geographies of International Municipal Relations in Europe – a Study of British-Loughborough University*. Germany: Loughborough University.
- Hafteck, P. (2003). An introduction to decentralised cooperation: Definitions, origins and conceptual mapping. *Public Administration and Development*, 23, 333-345.
- Handley, S. (2006). *Take your partners: The local authority handbook on international partnerships*. London: Local Government International Bureau Local Government House.
- Holden, J. (2006). *Cultural value and the crisis of legitimacy*. London: Demos London.
- Holden, J. (2015). *The ecology of culture*. Arts and humanities research council. United Kingdom: Arts & Humanities Research Council.

- Jancovich, L. (2017). The participation myth. *International Journal of Cultural Policy*, 23(1), 107-121.
- Jancovich, L., & Stevenson, D. (2019). The “problem” of participation in cultural policy. Στο L. Jancovich, & D. Stevenson, *Cultures of Participation* (σσ. 167-184). Leeds: White Rose Research Online.
- Joenniemi, P., & Sergunin, A. (2011). When Two Aspire to Become One: City-Twinning in Northern Europe. *Journal of Borderlands Studies*, 26(2), 231-242.
- Johanson, K. (2008). How Australian industry policy shaped cultural policy. *International Journal of Cultural Policy*, 14(2), 139-148.
- Johansson, T., & Stålvant, C. E. (1998). Twin City Relationships. A Code for Neighbourhood Co-operation in the Baltic Sea Area? Στο C. Wellmann, *From Town to Town. Local Actors as Transnational Actors* (σσ. 141-170). Hamburg: LIT Verlag.
- Kroeber, A. L., & Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*. Cambridge, MA, USA: Peabody Museum of Archaeology and Ethnology.
- Local & Regional Europe. (2014). *Town twinning*. Ανάκτηση October 10, 2023, από CCRE CEMR: <https://www.ccre.org/activites/view/9>
- Luna, J. C., & Ballesteros, H. (2005). The Current Situation of Mexican Twinning Agreements . *Revista Mexicana de POlitica Exterior*, 74, 11-38.
- Mangset, P. (2020). The end of cultural policy? *International Journal of Cultural Policy*, 26(3), 398-411.
- Mangset, P., Heian, M. T., Kleppe, B., & Løyland, K. (2018). Why are artists getting poorer? About the reproduction of low income among artists. *International Journal of Cultural Policy*, 24(4), 539-558.
- McGuigan, J. (1996). *Culture and the Public Sphere*. London: Routledge.
- McGuigan, J. (1997). *Cultural Methodologies*. London: Sage Publications.

- Montgomery, C., & Deraiche, M. (2022). Chapter 8 Intercultural Mapping in an Urban Cityscape. Case Study of an Intercultural Twinning Project in Montreal. Στο C. & Montgomery, *Intercultural Twinning* (σσ. 141-158). Brill.
- Mulcahy, K. V. (2006). Cultural Policy: Definitions and Theoretical Approaches. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 35(4), 319-330.
- Mulcahy, K. V. (2017). *Public Culture, Cultural Identity, Cultural Policy: Comparative Perspectives*. New York: Springer.
- Mundy, S. (2000). *Cultural Policy, A Short Guide*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- O' Toole, K. (2001). *Local to local: interpretations of globalization in sister city relationships*. Geelong, Victoria: Deakin University.
- Oakley, K., & Banks, M. (2020). Cultural Industries and Environmental Crisis: An Introduction. Στο K. Oakley, & M. Banks, *Cultural Industries and the Environmental* (σσ. 1-10). Switzerland: Springer Nature .
- Papazoglou, G. (2019). Society and Culture: Cultural Policies Driven by Local Authorities as A Factor in Local Development - The Example of th Municipality of Xanti - Greece. *Heritage*, 2, 2625-2639.
- Paquette, J., & Redaelli, E. (2015). *Arts Management and Cultural Policy Research*. New York: Springer.
- Pluijm van der, R. (2007). *City Diplomacy: the Expanding Role of Cities in International Politics, Clingendael Diplomacy Papers* . Netherlands : Netherlands Institute of International Relations .
- Primorac, J., Obuljen, N., & Uzelac, K. A. (2014). Access to culture in Croatian cultural policy: moving towards explicit policies. *International Journal of Cultural Policy*, 23(5), 562-580.
- Ragsdale, D. E. (2013). *Holding Up the Arts: Can we sustain what we've created? Should we? (Version 2.0)*. Audiences Northern Ireland: Keynote Address, State of the (Arts) Nation in Belfast. Ανάκτηση από <https://www.artsjournal.com/jumper/wp-content/uploads/2013/04/Holding-Up-the-Arts-DE-Ragsdale-2013.pdf>

- Ramasamy, B., & Cremer, R. (1998). Cities, Commerce and Culture: The Economic Role of International Sister-City Relationships between New Zealand and Asia. *Journal of the Asia Pacific Economy*, 3(3), 446-461.
- Ribeiro, H., & Faria, R. (2009). A Cooperação Intermunicipal portuguesa, Centro de Estudos sobre África e do Desenvolvimento. *Revista do Instituto Superior de Economia e Gestão da Universidade Técnica de Lisboa*, 81, 1-43.
- Richards, G. (2000). The European Cultural Capital event: strategic weapon in the cultural arms race? *Journal of Cultural Policy*, 6(2), 159-181.
- Rigopoulou, P., & Andreadis, G. (2010). *Issues of History of Culture: From Antiquity to Today*. Athens, Greece: Topos.
- Rosenstein, C. (2019). Cultural policy archetypes: the bathwater and the baby. *International Journal of Cultural Policy*, 27(1), 1-14.
- Sar, Y. R. (2009). Cultural Policy: Towards a Global Survey. *Culture Unbound*, 1, 51-65.
- Skilling, P. (2005). Trajectories of arts and culture policy in New Zealand. *Australian Journal of Public Administration*, 64(4), 20-31.
- Tausendpfund, M., & Schäfer, L. (2018). Town twinning and political support. *Local Government Studies*, 44(4), 552-576.
- Throsby, D. (2008). Linking Cultural and Ecological Sustainability. *The International Journal of Diversity in Organisations, Communities and Nations*, 8(1), 15-20.
- Throsby, D. (2018). *Platform Papers 55: Art, Politics, Money: Revisiting Australia's Cultural Policy*. Australia: Currency House.
- Tjandradewi, B. I., & Marcotullio, P. J. (2009). City-to-City Networks: Asian Perspectives on Key Elements and Areas for Success. *Habitat International*, 33(2), 165-172.
- Toledo-Silva, G. (2015). *UNESCO and the coining of cultural policy*. Lille (France): 10th International Conference in Interpretive Policy Analysis.
- Twinning.org. (2008). *What is twinning? A quick overview*. Ανάκτηση September 10, 2023, από Twinning.org: <http://www.twinning.org/en/page/a-quick-overview>

- UNESCO. (2017). *Reshaping cultural policies: advancing creativity for development: 2005 Convention global report, 2018*. Paris: UNESCO Publishing.
- Van den Berg, B. E., & van Widen, W. (2001). Growth clusters in European cities: An integral approach. *Urban Studies*, 38(1), 185-205.
- Villiers, J. C., Coning, T. J., & Smit, E. (2007). Towards an Understanding of the Success Factors in International Twinning and Sister-City Relationships. *South Africa Journal of Business Management*, 38(1), 1-10.
- Wagner, B. (1998). Twinning: a Transnational Contribution to More International Security? Στο C. Wellmann, *From Town to Town. Local Actors as Transnational Actors* (σσ. 37-44). Hamburg: LIT Verlag.
- Wellmann, C. (1998). Introduction. Στο C. Wellmann, *From Town to Town. Local Actors as Transnational Actors* (σσ. 9-14). Hamburg: LIT Verlag.
- Weyreter, M. (2003). Germany and the Town Twinning Movement. *Contemporary Review*, 281(1644), 37-43.
- Wright, D. (2015). *Understanding Cultural Taste: Sensation, Skill and Sensibility*. University of Warwick, UK: Springerlink.
- Zelinsky, W. (1991). The twinning of the world: Sister cities in geographic and historical perspective. *Annals of the Association of American Geographers*, 81(1), 1-31.
- Αθανασοπούλου, Α. (2002). Σύντομη επισκόπηση των δομών πολιτισμού στην Ευρώπη, Οι διαστάσεις των πολιτιστικών φαινομένων. Στο Α. Αθανασοπούλου, *Πολιτιστικό πλαίσιο* (σσ. 140-142,164). Πάρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Ζορμπά, Μ. (2014). *Πολιτική του Πολιτισμού - Ευρώπη και Ελλάδα στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα*. Αθήνα: Πατάκη.
- Καρβούνης, Α. (2007). *Η Ευρώπη των πόλεων: Οι Αδελφοποιήσεις των Ο.Τ.Α. ως στρατηγικό εργαλείο πολιτικής*. Αθήνα: Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης Υπουργείων Εξωτερικών.

Καρβούνης, Α. (2016). *Διπλωματία Πόλεων Ι. Οι Αδελφοποιήσεις των Ελληνικών Δήμων, 2006-2016. Οι εγκρίσεις της Επιτροπής του αρθ.4 παρ.2β του ν.3345/2005*. Αθήνα: Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εσωτερικών.

Κόνσολα, Ν. (2006). *Πολιτιστική ανάπτυξη και πολιτική*. Αθήνα: Παπαζήσης .

Μπιτσάνη, Ε. Π. (2002). *Πολιτισμός και τοπική κοινωνία. Η τοπική πολιτιστική ανάπτυξη στην Ελλάδα και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1980-2000. Διδακτορική διατριβή*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Παπαγιάννης, Δ. (1995). *Ο πολιτισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το κοινοτικό κεκτημένο και οι νέες ρυθμίσεις*. Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Υπουργείο Πολιτισμού. (2020). *Ιστορία*. Ανάκτηση Οκτώβριος 10, 2023, από Υπουργείο Πολιτισμού:
<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/history.aspx>

Υπουργείο Πολιτισμού. (2023). *Αρχείο Προγραμμάτων*. Ανάκτηση Οκτώβριος 20, 2023, από Υπουργείο Πολιτισμού:
https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/program_c_archive.aspx